

autoridad de los sobredichos. Si se pa-
zer algun daño de los sobredichos. Si se pa-
dres, o otros por su negligencia ahogaro algu-
niño en la cama. Si se abortio, lo q se siempre
es pecado mortal, hora se haga antes de la ani-
macion de la criatura, hora despues. Pero si se
haze despues, el q es causa del aborto, q da ir-
regular. Si se abortio, o tomo algunas beuidas pa-
ra no parir, o no concebir, o las dio a otra perso-
na pa el mismo efecto. Si dio favor, consejo,
ayuda, o madata, o no lo prohibio pudiendo. Si
castigo, o atormento como juez a alguno contra
justicia, o hizo q otro lo hiziesse. Si delibera-
damete desseo q algunos de estos danos aconte-
ciesen a su pximo. A esto se reduce, si tiene
odio, o trae enemistades, o vandos. Si desseo
mal a alguno corporal, o spiritual, o se huelga
del mal de su pximo, y le pesa del bien. Si se ve-
go por si mismo, o por otro de alguna injuria,
o lo desseo, sino quiso perdonar la injuria a
su enemigo, o le nego los bñficios comunes.
Si alienta las enemistades entre algunos, hazie-
dose

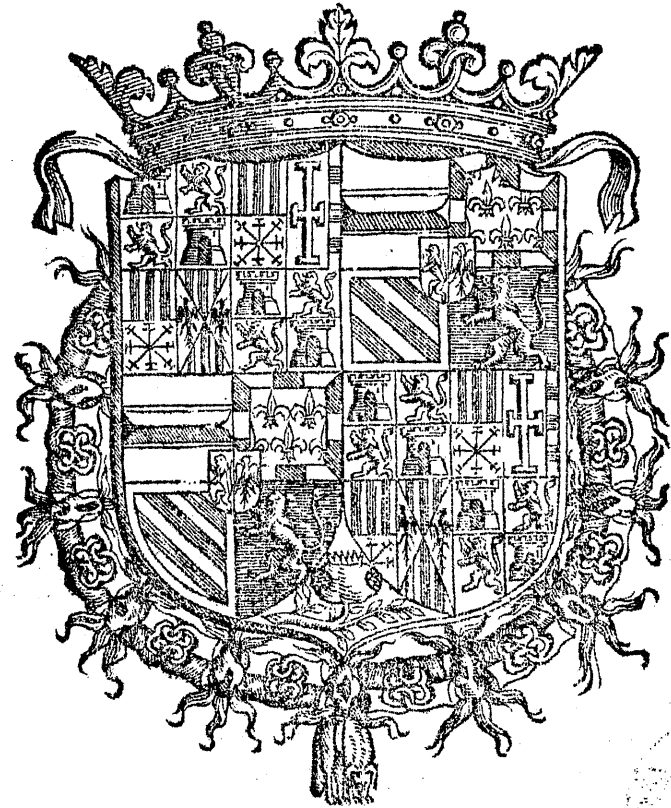
doite coitejo, o de otro modo pa
Sile acopano, o dio favor y ayuda pa ofen-
der a Dios. Sino le corrigio charitativamete
pa librarle del pecado, q es muerte spiritual.

¶ *Sexto mandamiento, No fornicaras.*
¶ Acerca deste precepto, se hagan estas pregun-
tas. Si pecco con casada, y entonces es adul-
terio, si co parienta suya dentro del quarto gra-
do, y llamase incesto, si pecco con monja, o
persona consagrada, o que tenga hecho voto
de castidad, o solenne, o simple, o si el mi-
smo penitente tenia hecho voto de castidad, y
en todos estos casos es facillejo. Si pecco con
virgen, es stupro: si pecco con peccado contra na-
turaliza, el qual acotece de dos maneras. Pri-
meramente, quando vno procura pollucion
conigo mismo, o se huelga con ella quando le
viene, este peccado se llama mollicies. Lo se-
gundo, acotece este peccado quando vn hom-
bre pecca con otro, y aunque sea con su mu-
ger propia, o agena fuera del vaso natural de

Bb 7 qual-

R-5339
IACOBI
SIMANCAE CI-
uitatensis Episcopi, de pri-
mogenitis Hispaniæ Libri
quinque.

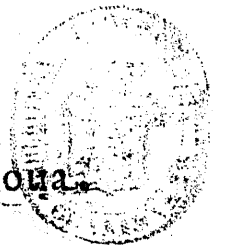

SALMANTICÆ
Apud Ioannem Mariam à Terranova.

M. D. LXVI.

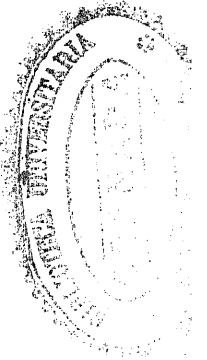
CVM PRIVILEGIO.

Esta cassado en

Licencia.

DO N Phelippe por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragó, de las dos Secilias, de Ierusalé, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valécia, de Galizia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdenia, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iacn, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, Conde de Flandes, è de Tirol. &c. Por quanto por parte de vos el Reuerédo en Christo padre dō Diego de Simancas Obispo de Ciudad Rodrigo, nos fue fecha relacion, diziendo que vos auia des compuesto vn libro intitulado de Primogenitis Hispaniæ, el qual era muy vtil è prouechofo, y nos suplicastes os diéssesmos licécia è facultad para que lo pudieffedes imprimir è vender, mandando que por el tiempo q̄ nuestra merced è volúdad fuese otra ninguna persona le pudieffe imprimir so graues penas, ò como la nuestra merced fuese. Lo qual visto por los del nuestro

Licencia

consejo, y el dicho libro, se hizieron las diligencias que la prematica por nos agora nueuamente hecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, e nos tuuimos lo por bien. Por la qual vos damos licencia è facultad para que qualquier impressor de stos nuestros Reynos pueda imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion, sin que por ello cayga ni incurra en pena alguna. E mandamos que despues de impresso no se pueda vender ni vèda, sin que primero se trayga al nuestro consejo juntamente con el original que en el se vio, que va rubricado è firmado al fin de Diego de Medina nuestro escriuano de camara de los que residen en el nuestro consejo, para que se vea si la dicha impresion esta conforme al original, y se le de licencia para lo poder vender, è se le tasse el precio que por cada volumen vuiere de auer, so pena de caer è incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica y leyes de nuestros Reynos. Dada en Madrid à seys dias
del

Licencia.

del mes de Setiembre de mil è quinientos è sesenta & cinco años.

El Licenciado Diego
de Espinosa.

El Doctor Diego
Gasca.

El Licenciado
Villagomez.

El Licenciado
Taraua.

El Licenciado Gomez de
Montaluo.

El Doctor Suarez
de Toledo.

Yo Diego de Medina escriuano de camara de su Catholica Magestad la fize escreuir por su mandado con acuerdo de los del su consejo.

3

ADMODUM EX

celso ac præpotenti Hispania-

rum Principi CAROLO, Iacobus

Episcopus Ciuitatis-
sis. S.

VVM meorū laborum cur-
sus, quos ab ineunte ætate in-
studio literarum & iuris scien-
tia posui, & non negligenter
hausi, huc spectaret, si quā mi-
hi facultatem cōparare possem, reipublicæ
vel opera, vel consilio, scriptisq; seruiendi: li-
brū confeci, de Catholicis institutionibus,
quem PHILIPPO Regi inuictissimo
patri tuo dicaui: quasi diuinarē, paulò post,
gentē Britannam ipsius industria & autori-
tate ex varijs & perniciosis erroribus ad sa-
nitatem & fidem catholicā, quod factum
est cum magna Christiani orbis gratulatio-
ne, reddituram. Quem librum cū scirem,
ab eo nō neglectum, sed potiùs hilari fron-
te exceptū, & carptim, dum otium à rebus,
grauio-

grauioribus esset, lectitatum: hoc successu,
regioq; fauore sublatus statui, mihi nō esse
in eo genere cessandū. Itaq; tum alia quæ-
dam, tum librum coposui, de rebus ad origi-
nem & ius primogenitorum pertinētibus:
quo iure Hispani maximē ex cunctis natio-
nibus vtūtur. Et in eo quid iustum factu sit,
quid iniquum, & quid faciat potissimū ad
iustam memoriam & perpetuitatem, non
negligēter est à nobis disputatum. Quem
quidem ad te mitto, non solum vt te quali-
cumq; possum, certē nō inepto, aut prorsus
inutili munusculo colā: sed etiam cū tu sis
eodem iure Hispaniarum & multorū præ-
terea regnorum legitimus heres, nemini iu-
stius quā tibi huiusmodi argumenti liber
dicari poterat, à me præsertim, qui omnem
meam operam, studium & industriam, me-
deniq; totum auo tuo maximo Imperato-
ri, patriq; optimo & foelicissimo Regi, &
tibi maximæ ac planè regię indolis.

Principi iam pridem
dicaui.

ARGUMENTA

Librorum.

Liber primus, De origine & causis primogenitorum.

Liber secundus, De controuersijs eorum.

Liber tertius, De abusibus autorum & successorum.

Liber quartus, De inconstantia & mutabilitate rerum humanarum.

Liber quintus, De perpetuis & iustis primogenitis.

DE PRIMOGENITIS Hispaniæ. Lib. I.

Quæ sint Hispanorum primogenita. Cap. I.

HEBRÆORVM primogenita, quorū in libris sacris sæpe mentio facta est, ab Hispanorū primogenitis plurimū distant. Illa enim ex prærogatiuis quibusdam & eminentijs constabant: nostratium verò primogenita nihil aliud esse videntur, quàm bona quædam ea lege colligata, vt integra & indiuidua ad primæuos filios pertineāt, cæteris fratribus penitè exclusis. Et quia eiusmodi bona in liberos maiores transeunt, idcirco maioratus, vulgo appellantur, quo vocabulo non gra uabor vti, gratia euidentioris intelligentiæ.

De regis electione.

Cap. 2.

A

In

IN Hispanorum primogenita filij primæ qui succedunt eodem ordine, quo filij regum natu maximi. Quamobrem nõ erit alienũ, de regni successione imprimis differere. Reges quidẽ, vt Aristoteles inquit, ab ipso statim initio electione creati sunt. Nam regnũ in præsidium proborum hominum, contra iniurias popularium est cõstitutum. Et rex ipse ex numero proborum virorum creabatur, propterea quòd virtute, aut rerum virtute gestarum magnitudine præstaret, aut propter talis generis excellentiam. Nam regnum propriæ virtutis, aut generis, vel beneficiorum, aut honorum simulatq; potentia meritis tribuitur. Quãuis autem principio hæc ita essent, cum nemo rex nasceretur: semel tamẽ creato rege, nil minus oportuit, quàm vt eius successores electione reges crearentur: quia nec libera esset huiusmodi electio, nec concors, nec reipublicæ utilis, nec deniq; bona. Quod plurimis quidem & maximis exemplis cõpertum est: idq; beat⁹ Ambrosius libro quinto hexame-

5. polit.
cap. 10.

Cap. 21.

III

A

ron,

rõ, Alfonsus Toftadus in librum Numero rum, & noster Sepulveda libro secundo, de regno, atq; alij quidam copiosè disseruerunt. Cap. 27.
q. 36.

Regem non esse sorte creandum. Cap. 3.

NE sortibus princeps creandus est: ait enim Cicero, in sortibus temeritatem & casum, nõ rationem nec consilium valere. Et sicuti Philo, libro, de creatione principis, inquit: non decet principatum forti committere, lubricæ rei pendenti à fortuna instabili. Sæpe enim accidit, vt ad principatũ fors euehat, quos vir bonus non ferret in subiectorum numero. Est sanè princeps propter virtutem eligendus: fors verò ad felicitatẽ non ad virtutem attinet, atque in sorte euectus est, non iudicium.

Regis filium patri succedere. Cap. 4.

A 2

Cum

4 De primogenitis

VM ergo nec suffragijs, nec for-
tibus reges creandi sint, planè re-
linquitur, mortuo rege, ad eius fi-
lium patris regnū pertinere. Nā

L. vlti. ff.
de bo. dā.

vt Iulius Paulus inquit, ratio naturalis, quasi
lex quædam tacita, liberis parentum here-
ditatem adiicit, velut ad debitam successio-
nem eos vocādo: & generali quodam om-
nium ferè gentium iure filij parentibus
in regna succedunt.

Vnum duntaxat filium succe-
dere in regnum. Cap. 5.

I verò rex plures filios procreaue-
rit, non omnes simul reges esse de-
bent, sed vnus tantummodo. Vt
enim Homerus libro secūdo Iliados in-
quit.

Non bona multorum ditio, rex imperet vnus.

Multos imperitare malum est, rex vnicus esto.

Non multi præ sunt domini bene, sit caput vnum.

Et ciuis meus Lucanus cecinit,

Nulla fides regni socijs, omnisq; potestas

Impatiens

Hispaniæ. Lib. i.

5

Impatiens consortis erit.

Herodianus quoq; libro octauo ait, incom-
unicabilem esse naturam potestatis.

Regnum non esse diui-
dendum. Cap. 6.

Regnum autem diuidendum nō
est, ne inter fratres quidē: quia
semel diuisum regnum, debile
fieret, atque imbecillum: sæpe
verò partitum, dissolueretur penitus & in-
teriret. Diuisum regnum magni illius Ale-
xandri corruit: & vt Quintus Curtius in-
quit, imperium quod sub vno stare potuif-
set, dum à pluribus sustineretur, ruit. Illud
verò cōsideratius, quòd mortuo Dionysio
Siciliæ rege, in locum eius milites maximū
natu ex filijs eius suffecerunt, quòd arbi-
trarentur, regnum firmitus futurum, si pe-
nes vnum remansisset, quàm si portioni-
bus inter plures filios diuideretur: sicuti
Iustinus historicus memorat libro viges-
imo primo.

A 3 Regnum

Regnum ad filium primogenitum pertinere. Cap. 7.

Utrum ynus dūtaxat regis filius in patris locū succedere possit, quis erit ille, nisi primogenitus? nemo sanè alius. Multis enim magnisq; rationibus filij primogeniti fratribus præferuntur. Quòd primi faustum patris matrisq; nomen parentibus dederint. Quòd ætatis prærogatiua potiores sint iure, ut pote priores tempore. Quòd parentibus sint quodammodo coniunctiores. Denique, quòd naturæ dignitate cæteris antecellant. Quam obrem apud vniuersos homines institutum est, ut maximus natu liberorum obtineat principatum, ut Herodotus libro septimo est autor. Iustinus quoq; libro decimosexto, inquit, Ptolomeus contra ius gentium minimo natu ex filiis ante infirmitatem regnum tradiderat. Et libro trigesimo quarto, Demetrius à Senatu postulabat, se dimitti ad regnum petendū: quòd sicuti iure gētium maiori fratri cederit,

rit, ita nūc sibi, qui pupillum ætate antecedit, deberi. Omnium autem gentium in re aliqua consensus, lex naturæ putanda est.

Fœmina succedit in regnum.

Cap. 8.

Non solū legibus Hispaniæ filia regis patri succedit, sed id etiā plurimorum regnorum ius antiquissimum est. Nam Berofus Babylonius libro quinto antiquitatū scribit, Semiramim apud Babyloniā annis quadragintaduobus regnasse. Et apud Cariæ populos consuetudo erat, ab eadem Semiramide profecta, qua licebat & fœminis regnare: ut Arrianus libro primo, de rebus gestis Alexandri magni, testis est. Et in omnibus ferè Christianorum regnis id ipsum iā pridem legibus & moribus receptum est.

Filiæ primæ præfertur frater

Cap. 9.

rit,

Illia primogenita in regni successione sicut primogenitus fratribus, sic suis sororibus anteferitur. Sed frater, quanuis ætate minor, filia primæuæ præponitur. Quod apud Medos fuisse vsitatum, Iustinus historicus libro primo autor est. Et à Latinis id esse vsurpatum, indicat Poeta huiusce carminibus.

*Filius huic facto diuum, prolesq; virilis
Nulla fuit, primaq; oriens erepta iuuenta est.
Sola domum & tantas seruabat filia sedes.*

Græci quin etiam eodem iure vsi sunt, vt Staius Papinius, libro primo Thebaidos, significare videtur, his versibus & consequentibus.

*In senium vergens populos Adrastus habebat,
Diues auis & vtroque Ionem de sanguine ducens.
Hic sexus melioris inops, sed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.*

Sed externis omisis, regia lege constitutum est, vt in regni successione filius ætate minor sorori primæuæ præferatur: id propterea cautum, quia, vt ait Vlpianus, maior est dignitas in sexu virili, aptiorq; est ad regni

l. i. de Senato.

regni gubernacula vir quàm foemina. Nec enim defuit qui diceret, interitus regni est, à muliere regi.

Quid si rex sine liberis moriatur? Cap. 10.

I rex liberis caruerit, dubitabile non est, quin ad proximiorẽ eius cõsanguineum primæuum, ordine successione legitime regnum pertineat. Quod quidem dubitationis tollendæ gratia, lege regia cautum est. Et quanuis in alia mortuorum bona, intra decimum duntaxat cognationis gradum, iure ciuili succedatur: ne tamen ad electionem, aut sortes necesse sit peruenire, in remotioribus etiã gradibus successor consanguineus defuncti regis quærendus est, vt Baldus & pleriq; alij iuris periti tradunt.

l. 2. tit. 17.
part. 2.

In cap. 1.
de feudo
mar.

Diluitur scrupulus quidam.

Cap. 11.

Orsit an quispiam dixerit, nõne fieri potest, vt filius regis primogenitus improbus sit atq; regno indignus? quis

LIBRARY

quis negat? Sed non ideo minus lex iusta erit, quæ meliora eligit. Quod si primogenitus aliquis fortè sceleratus euaserit, hominis quidem id vitium erit, non legis. Adde quod filij regū optimi plerunq; esse solent: quia patres eorū probi sunt, & heroicis pleni virtutib⁹. Ex melioribus enim meliores procreari probabile est. Et vt Fabius ait, similes parentibus ac maioribus suis filij plerunq; creduntur, & nonnūquam ad honestè turpiterq; viuendum inde causæ fluunt. Accedit eodem, quod virtutum semina innasci solēt in principe. Quæadmodum enim corporis animiq; forma, habitu, gestu, consilijs, actionibus, prognati maiores suos referunt: eodem modo verisimile est, in ipso semine deliniari quandam habilitatem dignam principe, vt est apud Philonem, libro de legatione ad Caiū. His accedit optima educatio, quæ mores optimos facit. Traduntur enim filij regum pedagogis prudentissimis, & præceptoribus sapientissimis, quorum disciplinis imbuti, omni virtutum genere repleti solent. Nam vt
 Lib. 5. c. 10
 Plato

Plato inquit, si homo cum natura felici, rectam quoq; disciplinam fuerit affecutus; in diuinissimum, mansuetissimumq; animal solet euadere. 6. de rep.

Dei dispositione aliquos esse Principes improbos.

Cap. 12.

Iuè autem electione, siue fortibus reges creentur, siue successionem fiant, mirum videri non debet, si quispiam eorum improbus nonnunquam sit: nam pro meritis subiectorum Principum vitam disponit Deus, qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Et sicuti beatus Hieronymus inquit, non semper Princeps populo per Dei arbitrium datur, sed prout merita nostra deposcūt. Si mali sunt actus nostri, & operamur maligna in conspectu Dei, datur nobis Princeps secundum cor nostrum. Postremò, Deus Principes malos esse permittit, vt boni manifesti fiant.

Iob. 34.

Cap. audã
 cter. 8. q. 1

c. recurrat
32. 9. 4. fiant: & quia nonnunquam per malos nascuntur boni.

Quam ob rem aliqui reges mali sint. Cap. 12.

Lib. 2. **P**er sepe solet euenire, ut boni principes subiectorum culpa improbi efficiantur. Nam ut Diodorus Siculus, libro secundo bibliothecæ scribit, raro potentes rerum mali euadunt, ubi desunt suarum cupiditatum ministri. Et Arrianus, Darius, inquit, suapte natura facile credebatur, quæ sibi cordi essent, sed tum maximè ab ijs persuasus, qui regibus non utilia, sed iucunda consulant, certissima regnorum pestis. & cætera. Et Flavius Vopiscus in Aureliano, quæ res malos principes faciant: primum, nimia licentia: deinde rerum copia, amici præterea improbi, satellites detestandi, aulici vel stulti, vel detestabiles: & quod negari non potest, rerum publicarum ignorantia. Ego à parte meo audiui, Dioclecianum Principem iam priuatum dixisse, nihil esse difficilius, quam bene

bene imperare. Colligunt se quatuor vel quinque, atque unum consilium ad decipiendum imperatorem capiunt. Dicunt quid probandum sit. Imperator qui domo clausus est, vera non nouit. Cogitur hoc tantum scire, quod illi loquuntur. Facit iudices, quos fieri non oportet: amouet à republica, quos debeat obtinere. Quid multa? ut Diocletianus ipse dicebat, bonus, cautus, optimus ueditur imperator. Et Pomponius Letus hæc eadem renouans, tandem ita concludit: sit qui imperat bonus, sit cautus, sit optimus, omnino ueditur atque decipitur. Sed ad propositum reuertamur.

Bona regni non esse alienanda. Cap. 14.

Ne regnum labefactetur & pereat, opus est ut integrum sit, & eius bona non alienentur. Nam sicuti Diotogenes ait, regem oportet opes possidere, ut amicos beneficijs obstringere, ac indigentibus suppeditare

c. intelle-
cto. de iu-
reiu.

liceat

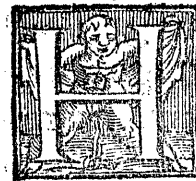
Lib. 13.

liceat, & inimicos iure vlcisci. Et Demosthenes in prima olynthiaca, omnino certè pecunia est opus, & absq; ea nil potest ritè administrari. Memorat Cornelius Tacitus, crebris populi flagitationibus immodestia publicanorum arguentis, dubitasse Neronem, an cuncta vectigalia omitti iuberet, idq; pulcherrimum donum generi mortaliū daret. Sed impetum eius multū prius laudata magnitudine animi, attinere Senatores, dissolutionem imperij docendo, si fructus, quibus respublica sustineretur, diminuerentur. Tum illud addo, quod Antonius Pius (vt apud Capitolinum est) salaria multis subtraxit, quos otiosos videbat accipere, dicens, nihil esse sordidius, si modo crudelius, quàm si rempublicam ij arroderent, qui nihil in eam suo labore conferrēt. Et Alexāder Seuerus neminem ascriptum, id est, vagatum habuit, ne annuis rempublicam grauarēt, dicens, malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus Prouincialium, homines nō necessarios nec reipublica vtilēs pasceret: quos nō in facete Licinius,

nus, tineas & forices, siue mures palatij appellabat: vt Lampridius in Alexādro, Sext^o Aurelius Victor in Cōstātino, Pomponius Latus & Baptista Egnatius in Licinio, auctores sunt.

De origine primogenito-

rum, Cap. 15.

HACTENVS more meo de regni successione disserui, tum illud ostendi, quam obrem sit receptum, vt filius regis primæuus in regnum patris succedat: vtq; necessariū fuerit, ne regnum diuidatur, aut eius bona alienentur. Quæ omnia quidem non tam legibus arbitrarijs constituta, quàm iure quodam gētium propter publicam vtilitatem introducta sunt. Horum autem æmulatione incensi viri nobiles atq; potentes à regibus impetrarūt, vt filijs & posteris suis primogenitis bona quædam relinquere possent, ea lege colligata, vt neq; alienari neq; diuidi queant, sed integra & indiuidua ad primæuos

primæuos liberos perpetuò pertineât. Atq; ea quidem origo fuit vetustissimorum omnium primogenitorum, sicut ex illorum institutione perspicuè patet.

Ut reipublicæ interfit, confici maioratus. Cap. 16.

ULTIS ex causis reipublice interesse potest, ut primogenita fiat. Primò, ut sint in regno viri aliqui principes, qui regem comitentur, patriâ decorét, & prouincias regant. Deinde, ut primogenitorum possessores regnum ab hostibus tueantur. Ad hæc ut his vinculis diuitiæ conferuentur. Nam, ut Cicero inquit, singulorum facultates & copix, diuitiæ sunt ciuitatis.

3. offi.

Nobilitatem primogenitis sustentari. Cap. 17.

ACCEDIT illa quoq; causa, q̄ bonis primogenitorum nobilitas & familiarum dignitas sustinetur. Publicè verò interest, ut ordinum

ordinum dignitas familiarumq; salua sit, ut ait Vlpianus. Et Isocrates oratione de pace, ea ciuitas, inquit felix habenda est, non quæ è promiscua hominum colluue multos ciues temerè colligit, sed quæ antiquissimas & primas familias maximè conseruare studet. Quid autem de nobilitate dicam? Aristoteles quidem libro quarto Politicorum ait, generis nobilitatem esse, veteres opes atq; virtutem. Et beato Hieronymo autore, nobilitas mudi nihil aliud est, quàm inueteratæ diuitiæ. Quantūuis autē sit nobilis pauper, odiosus tamen est etiam amico suo. Addo illud Euripidis, nobiles dum pauperes sunt, non amplius clari existunt. Tum illud Horatij,

l. 1. §. pen. ff. de ven. inspi.

Cap. 8.

2. Serm.

Et genus & virtus, nisi cum re, vilior alga est.

Alia causa instituendi primogenita. Cap. 18.

St & illa non postrema causa, sed quæ pleròq; mouere solet, nempe ut sui memoriam relinquât. Nec mirum id, nam si Pla-

B toni,

4. de legi. toni credimus, nemo est qui nō desideret, perpetuum apud posterōs nomen habere. Nec defuerunt quidā, qui tam ardentē sui memoriā sitirent, vt sub prætēxtu salutis ciuium, vitæ mortem vltro præferrent. Id quod Thebis Menechus, Codrus Athenis, Romæ Curtius ac duo Decij fecerūt. Vsq; ad eō aliqui memoriā sui posteris tradere studuerunt, vt quum bonis facinoribus eā parare nequuerint, pessimis illam & sceleratis comparare decreuerint. Cui exemplo estis, qui Ephesie Dianæ templum, eo tempore celeberrimum, incendit; & nemine sacrilegium prodente, in mediū ipse processit, clamitans, id se fecisse. Quinetiam ij philosophi, qui naturali ratione immortalitatem animarum plurimis argumentis ostendunt, hoc etiam vtuntur: si non esset anima immortalis, nequaquam tāta sollicitudine quærerent homines memoriā sui sempiternam: nec esset id homini magis naturale, quā cæteris animantibus.

Alia causa iusta. Cap. 19.

Propter

Propter excellentem alicuius virtutem, & præclara in rempublicam merita, rectissimè princeps conce-
dit, vt quispiam primogenita instituat, & insignia nobilitatis posteris suis relinquat: vt & liberi eius & cæteri ad talia facinora imitanda excitentur. Quæ ratione imagines & statuæ illustriū virorum olim in publico collocabantur. Quod Demosthenes quidem indicat: in oratione de Rhodiorū libertate, dicens: cogitabitis monimēta illa dedicata esse à maioribus, nō vt ea miremini, spectantes duntaxat, sed vt eorum, qui ea cōsecrarunt, virtutes imitemini. Et in præfatiōe belli Iugurthini Sallustius inquit, Sæpe audiui ego Quintū Maximū, Publium Scipionē, præterea ciuitatis nostræ præclaros viros solitos dicere, cū maiorum imagines intuerentur, vehementissimè animum sibi ad virtutem accēdi: scilicet, non ceram illā, nec figurā, tantam vim in se habere, sed memoriā rerū gestarum eam flammā egregijs viris in pectore crescere, nec prius sedari, quā virtus eorum famā atq; gloriā

C. de stat.
& imagi.

adæquauerit. Itaq; hac obligatione primogeniti Hispaniæ omninò tenètur, & eo magis, quòd non statuetur inutiles, sed bona plurima eis relinquuntur. Adde quòd, si quid est in nobilitate bonum, id certè est maximum, vt imposta nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degeneret, vt ait Boetius libro tertio, Prosa. 6.

Alia causa non iniusta.

Cap. 20.

E autem hæredes municipia & vicos diuidant, ne ve subiectos tanquam mæcipia vendant, nò erit iniustum, vt talia bona colligentur. Nam etsi subiecti inuiti alienari non queant, ne duriorum dominum habere cogantur, vt iuris periti communiter tradunt: hodie tamen consuetudo, siue corruptela obtinuit, vt repugnantes & coacti vendantur. Quà ob rem bona eiusmodi multò rectius filiis primogenitis indiuidua relinqui possunt, quàm cætera omnia, quæ si-

ne

In l. debitorum. C. de pact.

ne dano cuiusquã diuidi & alienari valent.

Alia, eadèmq; extrema causa.

Cap. 21.

D extremum, bona quædã colligata posteris primogenitis probè relinqui possunt, vt sint consanguineorum refugiũ, præsertim fratrum atq; sororum, quos quidem alere debent, si pauperes sint. Quinetiam sororibus dotes largiri tenentur, no solum ex conscientia, vt quidam Theologi aiunt, sed etiam officio iudicis, secundum receptas iuris peritorum sententias.

Ioan. ma. in. 2. sent. distin. 44. quæst. 8. Tiraq. de iure primogeni. q. 4. & 75.

Regnum exemplar esse primogenitorum. Cap. 22.

I quibus omnibus alijsq; multis perspicuum est, ad regni exemplar primogenita Hispaniæ introducta esse. Nam sicut regnũ nec diuiditur, nec alienatur, nec à pluribus

B 3 possi.

possidetur, & regni successor est filius primogenitus solus, & filius ætate minor sororem excludit: quod si liberi defint, ad proximorem consanguineum primæum pertinet regnum. Sic etiam eadem omnia in cæteris primogenitis observari solent. Et quod in regno coëgit necessitas, id in alijs primogenitis sua sit utilitas.

In dubio succeditur in maiora-

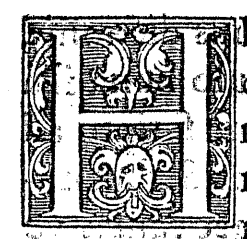
antiorum, sicut in regnum. Cap. 23.

LX quo id efficitur, quod plerisque placuit, & verum est: ut in re dubia & obscura, ea interpretatio sit accipienda, qua in primogenita eodem modo succedatur, quo in simili specie succederetur in regnum: ut subiecti regum exempla sequantur, nec ab ordine capitis membra discedat. Quod mihi quidem satis probatur duabus legibus regijs commixtis. Nam cum vehementer dubitare

dubitaretur, an patruus nepoti ex filio primæuo præferendus esset, ac ferè res trahe- retur ad partes infaniores: quia tamen in regni successione iam olim constitutum ^{I. 2. tit. 15. part. 2.} erat, ut nepos patruum excluderet: cautum quoque fuit recentiore lege Regia, ^{Taurina. l. 40.} ut id ipsum servaretur in successione omnium primogenitorum, excepto, si aliud nominatim ab autore maioratus decretum sit.

Duæ species dubiæ explicantur. Cap. 24.

Hinc duæ quæstiones obscuræ dissolvi possunt. Prior, cum institutio primogenitorum non extat, sed eius origo memoriae hominum excedit: ^{I. Tau. 41.} posterior, cum bona prohibentur dividi & alienari respectu familiæ vel anniuersarij sacrificij perpetuo offerendi, nec testator successione ordinem distinctè atque expli-

Doct. in
§. diui.

catè designauit. Nam utroq; casu bonorū
vincula durant, sed eorum successio incer-
ta esse videtur. Cæterum ex regni succes-
sione, ex generali consuetudine, ac verifi-
miliautorum voluntate intelligi potest, or-
dinem legitime successionis, in his; talibusq;
dubijs quæstionibus esse seruandum.

Alia quæstio anceps.

Cap. 25.

Usculum dubitationis habet, cū
quis in testamento inquit, se aliqua
bona relinquere iure maioratus,
nec addit præterea quidquam. Sunt enim
qui putant, tantam esse vim eius dictionis,
maioratus, vt eo solo vocabulo bona illa
sint colligata, & ordine supra scripto ad
primogenitos solos pertineant. Sed, vt mi-
hi quidem videtur, ea opinio nec causas ve-
ras habet, nec satis idoneas. Nec enim lex
vlla dicit, vt nomine maioratus tam mul-
ta comprehendantur, nec Hispaniarum
cōsuetudine diffiniri potest casus ille, qui
nusquam

nusquam contigit. Reges quidem & eo-
rum leges id solum concedunt, vt possint
subiecti bona quædam colligata liberis suis
relinquere, & quæ velint onera, & condi-
tiones adijcere. Sed quòd verbo illo, maio-
ratus, prohibitio alienationis, & successio-
nis ordo comprehendatur, nec vnquam
cautum, nec vsquam receptum est. Adde
quòd qui vincula, onera, & conditiones ex-
plicare debuerat, & nil aliud dixit, quàm
facio maioratum ex bonis meis, aut volo,
quòd bona hæc deferatur iure maioratus:
eius quidem voluntas imperfecta erit, at-
q; adeò prorsus inutilis. Nec est, cur in has
verborum angustias incidamus: Hispani
enim sumus, non Lacedæmonij.

I. Si quis
cum ff. de
testa.

De clausulis superfluentibus.

Cap. 26.

Cæterum sicut Laconismo non
est vtendū in primogenitis con-
ficiendis, ne obscura sint, vel in-
utilia: sic etiā vitandæ sunt clau-

B §. sulæ

fulæ redundantes & superuacaneæ : sæpè etenim euenire solet, vt qui plurib⁹ verbis, clausulisq; diffunditur: is varia vel contraria, vel confusa & inepta constituat: vnde inexplicabiles quæstiones identidem exoriuntur, quæ compendarijs verbis facile vitari potuissent. Itaq; satius est, vt qui primogenita instituit, is rem in pauca conferat, liberos suos primogenitos cæteris præferendo, masculos foeminis anteponendo, reliquos consanguineos primæuos, ordine legitimæ successione, generaliter designando, foeminas, si libuerit, penitus excludendo: atq; ea quidem ad omnem dubitationem tollendam sufficient.

Nulla lex iubet, vt primogenita fiant. Cap. 27.

Primogeniti filij legibus Regijs, perinde atq; Cæsareis, fratribus suis non præferuntur, sed omnes æquales sunt: quin etiã foeminæ pariter æqualiterq; succedunt. Primogeni

ta verò

ta verò nõ fiunt lege iubente, sed regis concessu, aut legis permisso, priuatorum hominum arbitrio ac volûtate. Quinimo primogenitorum autores, minorem filiũ maiori, & masculo foeminã anteponere possunt.

Primogenita esse quodãmodo restitutioni subiecta. Cap. 28.

Vanus autem successor primogenitorum verè dominus eorũ sit, vt alio in loco plurib⁹ verbis disserui: quia tamen illa bona diuidere aut alienare non potest, restitutioni quodãmodo subiecta esse videntur. Ex quo efficitur, vt cõsanguineus proximior, ab autore primogenitorum vocatus, petere queat, se declarari successorem, viuo etiã possessore: & quia eius plurimũ interest, vt ad eũ integra & libera primogenita deferantur, poterit præterea sibi prospicere, ea omnia prouidens, quæ ad ius suum conseruandum necessaria esse videantur.

Suares
allegat. 4.

l. 1. ff. de.
legi. tut.

De lege

De lege quadam Caroli
maximi. Cap. 29.

LLVD verò notatione dignū est, quòd persapiēter maximus ille Carolus, rex noster constituit: nempè si vir & vxor singulos maioratus grandiores habeant, vt ne ad primogenitum filium ambo perueniāt, sed ipse vnum eorum eligat: alter verò ad alium eiusdem fratrem, vel ad sororem pertineat. Atque id quidem rectissimè, ne illustrium virorū nomē & memoria intereat, & familiarum capita confundantur: ad extremum, ne tot tātaq; primogenita paucipossideant: quod vt Aristoteles in Politicis tradit, primum omnium magna cura legibus prouidendum est. 3. Polit. cap. 9. & lib. 5. cap. 8.

Primogenitos esse regni

defensores.

Cap. 30.

Causarum

Aufarum autem omnium, quam ob rem nostratum primogenita sunt introducta, illa videntur esse potissima, vt possessores eorū, in seditionibus ciuilibus & bellis externis, patriam & regnum tueantur. Sunt etenim hi primogeniti ciuitatū robur, & vniuersæ reipublicæ firmamentum. Proinde cum viri nobiles Hispaniæ, & hi potissimū qui primogenita possident defensores appellentur, atq; ob eam causam tributorum immunes & liberi sint, cogi quidem à rege possunt, vt regnum armis defendat. Ad regem enim præcipuè pertinet imperare & cogere, vt vnusquisq; subiectorum suum officiū faciat, sicuti Plato diuinus in libro, de regno, tradit: quod Cicilius Seneca, libro primo de clementia, sapienter admodum confirmat, exemplo regis Apum, qui omni honore vacat, exactor alienorū operū. Suū verò nobilium primogenitorū officiū, vt mihi quidē videtur, illud est, quod apud Homerū dixit fortissimus Hector: pro patria pugnare, armis defendere ciues.

DE

DE PRIMOGENITIS

HISPANIAE LIBER

SECUNDVS.

Præcepta vniuersalia tradenda

esse, non singularia.

Cap. 1.

OSIT originem & causas primogenitorum, non in cōmodo fortasse potuissent, quæ si ues aliquot singulares multis uerbis disputari: sed id mi-

hi facere non licuit homini uehemēter occupato: nec uolui rem actam agere, atq; ea retractare, quæ multi uiri docti copiose disseruerunt. Postremò, illa me causa mouit,

quòd ut Aristoteles ait, scientia non est rerum singularium, sed vniuersalium: quin etiam ars vniuersalium est, nec singularia considerat, quia infinita sunt. Et sicuti Seneca quadam in epistola scribit, si præcepta singulis damus, incomprehensibile opus est.

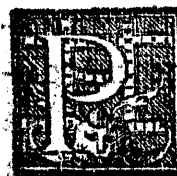
1. Poster.
1. Meta-
phy.
1. Rhetor.

95

est. Omnes species complecti non possumus, & singulæ propria exigunt. Regulæ autem breues sunt, & omnia alligant. Adijce nunc, quòd sapientis præcepta finita esse debēt, & certa: si qua finiri non possunt, extra sapientiam sunt. Vereor equidem ne nunc etiam uera illa sint, quæ Cicero libro secundo de legibus his uerbis scripta reliquit, Iurē consulti, siue erroris obijciendi causa, quo plura & difficiliora scire uideantur: siue, quòd similis uerū est, ignoratione docendi (nam non solum scire aliquid, artis est, sed quædam ars etiam docendi) sepe quòd positum est in una cognitione, id in infinita dispertuntur.

Totam scripturam perspicendam esse.

Cap. 2.

Rætermisissis igitur specialibus questionibus, pauca quidem generalia tradam, sed quæ rationes certas & præcepta contineant,

quibus

quibus plurimæ disceptationes facile dissolui queant: & in ijs ipsis tradendis nõ longè lateq; diffundat, sed summa sequat fastigia rerum. Et quia omnis ferè cõtrouersia ex ipsa primogenitorũ scriptura exoritur: verba eius omnia diligenter perscrutanda sunt. Nec enim aliter exquiri veritas potest, quàm inspectis cognitisq; scripturæ verbis. Idq; est, quod præcipit Cicero, scripturam totã omnibus ex partibus pertentare. Nam facile, inquit, quid verisimile sit eum voluisse, qui scripsit, ex omni scriptura, & ex persona scriptoris, atq; ijs rebus, quæ personis attributæ sunt, cõsiderabitur.

Voluntas euidens seruãda est.

Cap. 3.

I autem cognitis scripturæ verbis, nihil inueniatur obscurum, nihil ambiguum, nihil cõtrarium, nec verba voluntati repugnant, nihil amplius deliberandum est. Nã

l.cõtinuus vt Venuleius inquit, in eo quod finitum & certum

l. de his. ff. de trãfact. c. 1. de duobus frib. lib feud.

Secũd. de inuent.

& certum est, nullus est coniecturæ locus. Sanciat vnusquisq; in rebus suis vt dignum est, & pro lege voluntas eius esto, sicuti Iustinianus constituit. Et legibus duodecim tabularum iam olim id ipsum sancitũ erat. Vnde carmina illa.

*Sed legum seruanda fides, suprema voluntas
Quod mandat, fieriq; iubet, parère necesse est.*

Nõ omnis volũtas pro lege est.

Cap. 4.

Ed etsi nihil ambiguum sit in scriptura primogenitorum, si quid tamen impossibile, iniquum, contra leges, aut bonos mores contineat, id omne pro non scripto habendum est. Quin etiam voluntas deridenda & incepta, explodenda ei ciedaq; est. Nec enim talis voluntas digna est, vt pro lege habeatur. Atq; ea ferè sunt, quæ Rhetores docent cõtra scriptũ dicere, scilicet, aut id nõ posse fieri, quod scriptũ sit, aut nõ lege, nõ more, nõ natura, nõ æquo & bono posse fieri.

§. cũ ita. de ver. oblig.

Nouel. 22 §. atq; hoc l. verbis, de ver. signi.

ll. cõditiones. de cõdi. institu. l. quidã in suo. eo. tit. l. seruo. 113 de leg. 1.

C Corrigẽdas

Corrigendas esse clausulas inhumanas.

Cap. 5.

Quæ cum ita sint, & inhumanum esse videatur, ut mortuo filio primogenito viuo patre, quanuis ex illo plures liberi nati & superstites fuerint eo tempore, quo auus eorum moritur, nihilominus à patruo excludantur: & vidua illa, quæ primogenito nupserat, sine arrhis & indotada plerūque remaneat: nec vlla iusta causa reddi possit, qua illa clausula quibusdā primogenitis adiecta sit: mea quidem sententia princeps generali legetales clausulas inconsideratas, inhumanas; & ratione carētes, emendare deberet, atq; ad ius commune, regiumq; redigere.

De alia clausula inconsulta.

Cap. 6.

Idem

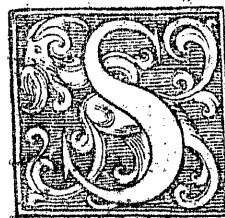

Item constituendum censeo de prædiolis quibusdam rusticis & urbanis, quæ ad anniuersaria sacra, ea lege in perpetuum relinquuntur, ut cōsanguineus primæuus, testatori proximior, ea solus habeat. Hac enim clausula, incōsulta quidem & litigiosa, frequenter efficitur, ut filij vltimi possessoris ab eorum prædiorum successione excludatur: ac dum quæritur natu maximus, testatori proximior, euenire persæpe solet, ut tot ob res nihili exoriatur lites, quot successores. Ut igitur finis litibus imponeretur: ea clausula, perinde atque suprā memorata, esset abroganda.

§. in fidei cōmisso.

De obscuro & ambiguo.

Cap. 7.

Si ad vniuersalia reuertamur. In scriptura primogenitorū versari potest controuersia, cū ex obscuro & ambiguo aliquid dubij nascitur. Obscurū

C 2

autem

1. Paphilo
delegat. 3.
l. furti. de
his q' not.
infa. l. si in
rem. ff. de
rei vendi.

autem latius patet, quàm ambiguum: omne enim ambiguum habet aliquid obscuri: sed nõ omne obscurum solet esse ambiguum. Nam obscurum est difficile intellectu, in quo nihil ferè apparet, quod intelligi possit. Et, vt Cicero inquit, obscurum fit, aut longitudine, aut cõtractione orationis, aut ambiguitate, aut inflexione atq; immutatioe verborum. Ambiguum verò scriptum est, quod in duas, aut plures sententias trahi potest. In ambiguo enim plura se ostendunt, quorum quid potius accipiendum sit, ignoratur. Sæpe tamè cõfunditur hæc differentia.

In parti-
tionib.

2. Rhe. ad
Heren.

Ambiguitas quot modis fiat.

Cap. 8.

Obscuritas infinitis fit modis, ambiguitas autem quinque. Per discretum & indiscretum modo obscuro, per homonymiam, per distinctionem, per abundantiam, per deficientiam. Primo modo, vt meretrices, si ancillas habuerint, publicæ sint: meretrices habent.

bent ancillas, quæstio est, quæ debeant publicari, meretrices, an earum ancillæ, an utraq; . Altero, vt legauit testamento discum amico suo, hæres affert vas vitreum, ille petit argenteum. Tertio, vt quidam duos habebat amicos, alterum nomine Milesium, alterum Lesium: testamento ita cauit, amicus meus hæres esto Milesi: contendunt de hæreditate Lesius & Milesius. Quarto, vt meretrix aurata veste ne utatur, si vsa fuerit, publicetur: meretrix aurea veste vsa est, quæstio est, quæ debeat publicari, ipsa, an vestis eius. Fit autem hîc per abundantiam ambiguitas, quoniã si tollas, ne utatur, & ita legem ponas, meretrix aurata veste si vsa fuerit, publicetur, incipiet publicatio ad meretrices pertinere. Ad extremum, per deficientiam ambiguum fit, vt cum ita testamento cauit, ab hæredem meo dati volo amico meo decem vasa argenti, quæ elegerit, quæstio est, vter eorum eligere debeat. Hæc atque alia tradit consultus Fortunatianus libro primo Rhetoricorum.

De obscuro prorsus & ambiguo. Cap. 9.

Quod in scriptura primogenitorum, usque adeo sit obscurum, ut neque legi, neque intelligi possit, perinde est, ac si ne scriptum quidem esset. Idem dicendum est in eo, quod sit prorsus ambiguum: ut in duobus illis Titijs, quorum Iulius Paulus meminit, & in alijs speciebus ab Ulpiano relatis. Sed illud venit in dubium, quod inibi Ulpianus de ademptione legati respondit. Nam ipsemet alibi inquit. Si duobus Titijs separatim legauerit, & vni ademerit, nec appareat cui ademptum sit, utriusque legatum debetur. Quæ quidem Ulpiani responsa contraria omnino atque aduersa videntur: & Socinus ac Ludouicus Tescira inter se illa conciliare nequibant, quia verbum ademptionem, in vulgatis ædificationibus corruptum erat. In libris verò emendatis legitur, ademptione autem in utroque valere, id est, in casu illo ademptionis, legatum utriusque valet, & ademptio nulla est.

l. 2. de his que p. nō scrip.

l. Duo. de testa. tute.
l. Si fuerit. de reb. du.

l. 3. §. Si duobus. de adi. legat.

In ea. l. Si fuerit.

la est. Nam si interpreteris, ademptionem valere in utrunque: hoc est, contra utrunque, sensum elicies repugnantem & falsum.

Ambiguitas tollitur communivsu loquendi.

Cap. 10.

Vltis autem modis, quod prima facie ambiguum esse videtur, id perspicuum fieri poterit, ut & Cicero ipse tradit. Ac primum quidem, non erit ambiguum, si omnes in consuetudine sermonis, eo verbo sic uti solent, ut sententia illius desinat esse obscura. Nec enim verba tam sunt accipienda in significatione propria, quam in ea, quæ usus indidit. Quæ ob rem legatis chartis ab eo, qui nihil aliud, quæ libros habebat, Ulpianus libros deberi respondit. Nam & in usu, inquit, plerique libros chartas appellat. Nec mirum est moribus ciuitatum & usu rerum appellationes mutari: cum penes usum arbitrium sit, & ius & norma loquendi. Optimum ergo esse,

2. De inuent.

l. Librorum. de legat. 3

l. Labeo. de sup. le.

Cum de
tionis.
defun. in
stru.

Pedius ait, non propriam verborum signifi-
cationem scrutari: sed in primis quid testa-
tor demonstrare voluerit, deinde in qua prae-
sumptione sunt, qui in quaque regione com-
morantur.

Ambiguum fieri perspicuum
ex vicinis scripturis.

Cap. 11.

Plerunq; verò ambiguum perspi-
cuum fit ex superiore & inferiore
scriptura. Atq; ea ferè est omnium
optima interpretatio: qua pluri-
ma pestifera hæreticorum dogmata planif-
simè confutantur. Hanc docet beatus Au-
gustinus libro tertio, de doctrina Christia-
na: & ea frequenter iuris autores vtuntur.
Et, vt eleganter Cicero inquit, si ipsa separa-
tim ex se verba considerentur, omnia aut
pleraq; ambigua videri possunt. Quæ au-
tem ex omni considerata scriptura perspi-
cua fiunt, nõ oportet ambigua existimari.

Cap. 2.
l. vtrū. de
pet. her.
l. heredes
palam. de
testa.
2. De in-
uent.

Ex alijs

Ex alijs scriptis & cõsuetudine
scriptoris tollitur ambiguitas.

Cap. 12.

Einde addit Cicero, qua in sen-
tentia scriptor fuerit, ex cæteris
eius scriptis, ex factis, ex dictis,
animo atq; vita eius sumi oport-
tebit. Quæ omnia iureconsultorum exem-
plis plurimis illustrari possunt. Ego verò
paucis ero cõtentus. Codicillos ad omnes
hæredes scriptos, ad quosdam eorum Mo-
destinus restrinxit, quia legata in testamen-
to ab eis nominatim relicta erant. Et Iu-
lius Paulus eos seruos urbanos esse inter-
pretatur, quos paterfamilias inter urba-
nos adnumerare solitus erat. Et alibi, ar-
gêto patorio, vel escario legato in his quæ
dubium est, cuius generis sint, consuetu-
dinem patrisfamilias spectandam censuit.
Et Florentinus, si quando, inquit, alterius
generis materia auro argento ve iniecta
sit, vtra vtrius materiæ sit accessio: visu at-
que vsurei, & cõsuetudine patrisfamilias

l. legatorū
de lega. 2.

l. seruis. 99
de leg. 3.

l. pediculis
& s. neta-
tius. de au-
argen. leg.

l. Si quãdo
co. titu.

C 5 estimandū

l. Dominus §. 1. de peculio. leg.

æstimandum est. Et Scauola, id quoq; peculio legato contineri, respondit, quod & dominica ratio deberet, & solita erat reddere. Sed de his satis.

Ex persona & alijs circumstantijs.

Cap. 13.

X persona scriptoris & ex his, quæ personis attributa sunt, ambigua sæpe interpretari possunt. Ulpianus quidem ex persona

l. ex. militari. ff. de milit. testa. l. Plenu. §. equitij. de usu. & habit. l. 3. de supel. lega. l. non aliter. de legat. 3.

militis capite damnati, cui tributum fuit ius testandi, colligit, eum iure militari, nec dum iure communi testari posse. Et idem Iureconsultus alibi, ex legatarij qualitate, legatum interpretatur. Et Iulius Paulus in supellectilis interpretatiõe, vsum hominũ etiam imperitorum considerat. Et Marcellus non semper propriam verborum significationem quærendam esse ait, cum homines plerunq; abusiue loquantur, nec proprijs nominibus ac vocabulis semper vtantur. Illud præterea quærendũ est, quo tempore

pore scriptum sit, vt quod scriptorem, voluisse in eiusmodi tempore verisimile sit, intelligatur.

cap. Si peccauerit. 2. q. 1.

Ambigua legib⁹ interpretanda.

Cap. 14.

Omniũ autem optima interpretatio erit, quæ iure ac legibus confirmari possit. Nam quæ legibus definita sunt, & ex dubijs facta

l. Illam. C. de collat.

sunt certa, ea deinceps obscura & ambigua dici non queunt. Huius exempla per multa suppetunt sub titulo. de rebus dubijs. Possum & alia sexcenta proferre, quibus planè & dilucidè ostenderem, ambigua & incerta plurima legibus ita fuisse explicata, vt nemo omnium sit tam perspicaci prudentiã præditus, qui sine iuris peritiã certi quicquam de his afferre potuisset.

Dogmata quædam generalia.

Cap. 15.

Proinde

Roinde in promptu habere oportet generalia quedā dogmata veterum Iureconsultorum, quibus in obscuris & ambiguis quæstionibus sæpenumero sit utendum.

Quam ob rem aliqua eorum breuiter memorabo. Ulpianus, in ambiguis rebus, humaniorem sententiam sequi oportet. Et idem alibi: semper in obscuris, quod minimum est, sequimur. Et Marcellus, cum in testamento ambiguitate, aut etiam perperam scriptum est: benignè interpretari, & secundum id, quod credibile est, cogitatum, credendum est. Et Iulius Paulus, in obscuris inspicitur, quod verisimilius est, aut quod plerumque fieri solet. Idem in alijs locis pro dotibus & pro libertate in ambiguis & obscuris respondere docet. Nec putat Modestinus errare eum, qui in dubijs quæstionibus contra fiscum facile responderit.

De scripto & voluntate.

Cap. 16.

Fabius

Fabius Quintilianus libro septimo institutionum oratoriarum scripti & voluntatis, inquit, frequentissima inter cōsultos quæstio est, & pars magna controuersie iuris hinc pēdet. Summa verò quæstionum scripti & voluntatis est, quòd aut de scripto tantum, aut de voluntate, aut de scripto & voluntate simul quæritur. Scripti tantum quæstio est, quando scriptum est obscurum, voluntas clara. Voluntatis tantum, quando scriptum est apertum, voluntas dubia. Scripti & voluntatis simul, quæstio duobus modis potest contingere: vno quādo vtrūque est in obscuro: altero, quando vtrūque est clarum, & tamen inter se pugnant.

De scripti quæstione.

Cap. 17.

Quando scriptura primogenitorum obscura est, sed auctoris voluntas est clara: dubitabile non est, quin scriptum, quantumuis obscurum, aperta voluntate declaratur, eique deseruiat

deseruiat. Verba enim & scripturæ menti atq; intentioni seruire debent, non contra. Nam quorsum nomina (inquit Tubero) nisi vt demonstrent voluntatem dicentis?

Quinimo si verba defint, nonnūquam voluntate supplētur: vt in his exemplis ab Vlpiano relatis, alijsq; similibus. Si quis ita scribat, Lucius hæres: licet non adiecerit, esto: credimus plus nuncupatū, minus scriptū. Et si sic, Lucius esto: tantundem dicimus.

l. 1. ff. de hære. insti tu. l. verbum. C. de fidei.

De quæstione voluntatis.

Cap. 18.

I verba eius, qui primogenita instituit, aperta sint, & volūtas dubia: non erit recedendum a significatione verborum. Et vt Iulius

Paulus ait, cum in verbis nulla est ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæstio. Nemo quidem dicere solet, quod non sentit: nec existimandus est quispiam dixisse, quod non mente agitauerit.

Format enim natura prius nos intus ad omnem

Fortu-

l. non aliter. de legat. 3. l. ille. eo. ti.

l. Labeo. de supel. lega.

Flaccus in arte.

Fortunarum habitum, iuuat aut impellit ad iram: Post effert animi motus interprete lingua.

Etenim sermones imagines sunt animarum, vt inquit Basilius magnus epistola. 41.

De quæstione scripti & voluntatis. Cap. 19.

Quando scriptura & volūtas obscura est, vel ambigua, eius interpretatio sumi poterit ex his, quæ iam antè dixi. Sed quando

utraq; est aperta, sed secum pugnare videtur: volūtas sine vlla dubitatione verbis præferenda est. Prior enim atq; potētior est mēs, quā vox dicētis. Et quāuis verba volūtati repugnent, voluntas tamen seruāda est. Vt si quis in fundi vocabulo errauerit, & Cornelianū pro Sēproniano nominauit, debebitur Sēpronianus. Idēq; erit in talibus quæstionibus. Et sicuti Iustinianus inquit, cum manifestissimus est sensus testatoris: verborum interpretatio nunquam tantū valeat, vt melior sensu existat.

l. Vbi. §. ff. ad Trebel.

l. vlti. ff.

q. pet. tut. d. l. Labeo.

l. Scire. ff. de excusa.

l. 4. de Legat. 1.

l. 3. de adi. lega.

l. Pater. de cōdi. & de mon.

l. 3. C. de libe. præ.

Pro

48 De primogenitis
Pro sententia cōtra scriptum.
Cap. 20.

Uta præterea Rhetores dicere docent, pro sententia & voluntate contra scriptum: quæ quidem ad interpretationem scripturæ primogenitorum accommodari possunt. Quam ob rem breuiter hîc ea commemorabo, vt præsto sint aduocatis, & hinc arma sumere possint, cū inter se velint confingere Marte forensi. Principiò, si voluntas scriptoris cum scripto dissidere videbitur à sententia, sic dicemus. Primùm, laudabimus scriptoris commoditatem & breuitatem, qui tantū scripserit quod necesse fuerit: illud quod sine scripto intelligi potuerit, non necessariò scribendum putarit. Deinde, dicemus columniatoris esse officiū, verba & literas sequi, negligere voluntatē. Deinde, id quod scriptum sit, aut non posse fieri, aut non lege, no more, non natura, nō equo & bono fieri posse. Deinde contrariā sententiā aut nullam esse, aut stultam, aut iniustam,

2. Rhe. ad Herē.

Hispaniæ. Lib. 2. 49

iniustam, aut non posse fieri, aut non cōstare cum superioribus & inferioribus sententijs, aut cum iure cōmuni, aut cū alijs legibus. Addit alibi Cicero scriptoris sententiā ^{2. De inuent.} semper ad idē spectare, & idem velle, aut in eiusmodi re & tēpore id voluisse. Tū illud, nullā rem neq; legibus, neq; scriptura vlla, deniq; ne in sermōe quidē quotidiano atq; imperijs domesticis rectè posse administrari, si vnusquisq; velit verba spectare, & non ad voluntatem eius, qui verba habuerit accedere. Fabius quoq; adijcit verba alia scripti ^{in orat. p. Cecinna. lib. 7. c. 7.} pro sententia esse proferenda, cū in ipsis scripturæ verbis reperitur aliquid, per quod probetur, aliud scriptorem voluisse.

Pro scriptura contra dubiam voluntatem. Cap. 21.

Vi scriptum defendet, autoritatem ipsius scripturæ primū colaudabit: & communi loco vteretur, nihil eos qui iudicēt nisi id quod scriptū sit, spectare oportere: nec expedire

a. de in-
uent.

pedire de eius voluntate nos argumentari, qui ne id faceremus, iudicium nobis reliquerit suæ voluntatis: multa incommoda consequi, si instituat, ut à scripto recedatur. Nam & eos qui aliquid scribant, non existimatos id, quod scripserint, ratum futurum: & eos qui iudicent, certum, quod sequantur, nihil habituros, si semel à scripto recedere consueuerint. Quòd si voluntas scriptoris conseruanda sit, se non aduersarios à voluntate eius stare. Nam multò propius accedere ad scriptoris voluntatem eum, qui ex ipsius eam literis interpretetur, quam illum, qui sententiam scriptoris non ex ipsius scripto spectet, quod ille suæ voluntatis quasi imaginem reliquerit, sed domesticis suspicionibus perscrutetur. Deinde queretur, quid ei obfuerit, si id uoluisset ascribere, ut non potuerit perscribere. Addetur etiam, scriptori neque ingenium, neque operam, neque ullam facultatem defuisse, quominus posset aperte perscribere id quod cogitaret. Nec fuisse ei graue, nec difficile eam causam excipere, quam

quam aduersarij proferant, si quidquam excipiendum putasset. Deinde à nobis ^{i. rhe. ad Heren.} sententia reperietur, & causa proferetur, quare id scriptor senserit, quod perscripserit: & demonstrabitur, scriptum illud esse dilucidè, breuiter, commodè, perfectè, certa cum ratione.

Pro verbis primogenitorum.

Cap. 22.

I de scripto & sententia eius, qui primogenita instituit, cōtrouersia sit: is qui scriptum defendet, hæc præterea dicere poterit: non esse optimam & exquisitam rationem ab eo exigendam, cuius voluntas lex sit. Sic uoluit, ^{§. disponat} sic iussit, sic scripsit, eius voluntas pro ratione est: quòd etsi durum esse videatur, ^{l. pspexit,} ita tamen scriptum est. Nec quia primæius aliquis improbus, aut stultus euadat, propterea excludendus est protinus

D 2 à successio

l. Liber. ho
mo. de ac-
qui. re. do.

à successione primogenitorum. Quauis enim verisimile sit, quòd autor maioratus nollet eius modi successorem habere: quia tamen nullum excepit, voluntate præsumpta submoueri non potest. Nec interest, quid senserit, sed quid fecerit. Ad extremum, si talibus interpretationibus & coniecturis locus vllus relinqueretur, scripta omnia, quatumuis perspicua, facile subuerteretur.

De contrarijs clausulis.

Cap. 23.

Uta quoque ex his, quæ de contrarijs legib⁹ Rhetores tradunt, ad contrarias clausulas primogenitorum accommodari pos-

Lib. 7. c. 6. sunt. Et Fabius quidem ait, quæ de legum interpretatione scribit, eadem accipienda esse de testamentis, pactis, stipulationibus, omni denique scripto. Proinde vt legum contrariarum, sic etiam clausularum primogenitorum inter se pugnantium controuersie tractari poterunt. Itaque cum duæ clausulæ pri-

ma

ma facie videntur esse contrariæ: laborandum est in primis, vt vtraque conseruetur, nec alteram abroget altera. Quòd si ambæ conseruari non possint, quia discrepant inter se: posterior derogat priori, siue iubeat aliquid, siue permittat, siue maior, siue minor poena in ea statuatur, siue iubeat, siue vetet, siue cogat, siue permittat. Nam etsi aliud seruandum sit in legibus contrarijs, vt Cicero & cæteri docent: in testamentis tamen atque contractibus postrema semper conseruanda sunt.

l. si quis. ff.
de vulga.
l. Transla-
tio. de ad.
leg.

2. Rhe. ad
herẽ. 2. de
inuent.
l. pacta. C.
de pact.

De clausulis oppositis.

Cap. 24.

Iverò clausulæ primogenitorum contrariæ prorsus non sint, sed casu aliquo, aut euentu colliduntur: dispicere tunc oportebit, vtra iubeat, vetet, adimat, cogat: vtra permittat vel tribuat: illæ enim his præferuntur, vt Rhetores & iuris periti tradunt. Deinde, vtra de genere,

In. l. 3. C.
de codicil.

D 3 vtra

54 De primogenitis

vtra de parte quadam, vtra communiter in plures, vtra in aliquam certam rem scripta videatur. Nam quæ in partem aliquam, & quæ in certam quandã rem scripta est, prõptius ad causam accedere videtur: & vt habet regula iuris, generi per speciem derogatur. Deinde, vtra sit apertior, vtra obscura, vel ambigua. Postremò, vtra sit iustior, æquior, verisimilior, & voluntati scriptoris accommodatior.

l. In toto. de reg. iur. l. Sanctio. de poen. l. bona fi. des. ff. de pos.

De statu collectiuo.

Cap. 25.

onsultus Fortunatianus libro primo Rhetoricorum, statum collectiuum esse ait, cum ex scripto colligimus id, quod scriptum non est: vt perinde esse doceamus, ac si scriptum esset. Cicero autem ex ratiocinatione, inquit, nascitur controuersia, cum ex eo quod vsquam est, ad id quod nusquam scriptum est, peruenitur. Fabius Syllogismum appellat. Quinque autem modis

a. de inuẽ.

Lib. 7. c. 9.

Hispaniæ. Lib. 2. 55

dis fit, à simili, à consequenti, à contrario, à maiore ad minus, à minore ad maius. Quorum exẽpla Fortunatianus, & alij copiosè persecuti sunt. Sed Fabius aliter: hic status ducit ex eo quod scriptum est, id quod incertum est: quod quoniã ratiocinatione colligitur, ratiocinatus dicitur. In has autem ferè species venit: an quod semelius est, idẽ & sapius. An quod in vno, & in pluribus. An quod ante, & postea. An quod in toto, idẽ in parte. An quod in parte, idẽ in toto.

In. l. omnes populi.

l. qui filiabus. de leg. 1.

l. An pars. pro dere. l. Quæ de tota. de rei vend.

De specie omissa.

Cap. 26.

Tq; ea quidem omnia ad casum in scriptura primogenitorum omissum, aptari non incommodè possunt. Cæterum ea cõtrouersia, quia implicita & plena salebris est, paucis verbis cõcludi nõ potest. Ego tamen, vt soleo, breuiter illam & absolutè explicabo: & vna regula atque vnica exceptione rem ferè totam expedire curabo. Vulgaris quidẽ & peruagata iuris peritorum regula est: Ca-

D 4 sus

1. Si cū do-
teu. solu.
ma.

sus omissus iuris dispositioni relinquatur: & quod scriptum nō est, pro omissio habetur.

2. De in-
uent.

Nam etsi scriptor id cogitarit, nos tamen cogitationes hominum non videmus: nec suspicionibus moueri possumus, vt iudicemus occulta. Et coniecturam eiusmodi Cicero diuinationē esse ait. Sed finge animo, scriptorē aliquid voluisse, vltra quā scriptum sit, homo iudicat quæ apparent, dominus autem intuetur cor. Perinde nobis

1. In leg. de
cō. empt.

est, aliquid non esse, ac non apparere. Quid? quod si voluisset, adiunxisset, vt Cicero dixit in oratione pro Cluentio. Nec solūmodo voluisse fat est. Quod si fortē in casu o-

1. quidē. de
hē. i. instit.

missio nihil scriptor voluit: ex nihilo nihil fit: & nos voluntatem fingere nō valemus.

1. Si fortē.
de cast. en.
pecu.

Exceptio regulæ antedictæ.

Cap. 27.

Xceptione quadam generali supra scripta regula temperari potest: ea enim locum non habet, cū scriptoris voluntas aperta est,

est: & eò magis, si legum exempla non dissimilia suppetat. Tunc enim ex eo quod scriptum est, colligimus id quod scriptum nō est: vt perinde habeatur, ac si scriptum esset. Volūtas autē aperta est, vt in iudicio Curiano, in quo nota Crassi & Scæuolę fuit,

Fabius. lib.
7. cap. 7.

contentio. Substitutus hæres fuit, si posthumus ante tutelę suę annos decessisset. Non est natus. Propinqui bona sua vendicabant. Quis dubitaret, quin ea voluntas fuisset testantis, vt is non nato filio hæres esset, qui mortuò centumuirale iudicium

1. à Titio.
de verb. ob-
liga.

(vt apud Ciceronem est) pro substituto iudicauit. Est & illud manifestæ voluntatis exemplum. Quidam vterum filiæ pregnantis instituit; cū se in scio filia masculum

Orat. pro
Cecinna.

eo tempore enixa esset: infans ex eo testamento hæres erit, vt Iulius Paulus rectè respondit. Qua ratione, partes in institutione designatæ, pro expressis habentur in substitutione reciproca. Et quadam portio-

1. Titius. §.
vlti. de li-
be. & pos-
thu.

num distributio eleganter admodum à Iuliano facta est. Et eadem omninò ratione plures casus omissi frequentissimè ad-

1. i. C. de
impub.

1. Sita. de
lib. & pos-
thu.

§. & quid si
tantum.

D 5 mittuntur,

mittuntur, perinde ac si scripti essent.

De vitiosis interpretationibus.

Cap. 28.

Sicuti recipiendæ sunt interpretationes iustæ, sic e contrario vitiosæ sunt explodendæ. Vitiosa autem interpretatio est, qua efficitur aliquid incongruens & inæquale: ut in substitutione reciproca puberis & impuberis, quæ in vulgarem tantummodo casum facta esse censetur: ne in altero duplex esset substitutio, in altero sola vulgaris. Et Papinianus omniosam interpretationem tanquã vitiosam eiecit, ne quid periculosum ac triste contingeret. Neratius quoque captiosam interpretationem condemnat. Nec enim oportet ius calumniari & verba captare. Nec interpretatio nimis scrupulosa est admittenda.

De inepto & ridiculo.

Cap. 29.

Illæ

LLÆ quoque interpretationes rejciendæ sunt, quibus conficitur ineptum quippiam atque ridiculum. Inepti exemplum videre licet apud Iulium Paulum, qui quãdam interpretationem explodit, ex qua res ineptæ colligi poterant, ridiculi verò plura exempla suppetunt. Papinianus, Ridiculum est, inquit, eadem & ut viduam, & ut nuptam admitti: (quãvis fortassè id Plauto aliter videretur, qui eandem esse ait, nuptam & viduam simul, quæ adolescens nupta sit cum sene). Celsus, Quid tam ridiculũ est, quàm meliorem furis conditionem esse propter continuationem furti existimare? Idem alibi, Plusquàm ridiculum est, dubitare: an aliquis iure testis adhibitus sit, quoniam idem & tabulas testameti scripserit. Et Ulpianus, Perquàm ridiculum est, eum qui minoribus, poenæ causa prohibitus, sit ad maiores honores aspirare.

Ne scriptum efficiatur inutile.

Cap. 30.

Nec

1. Iam hoc iure. de vulg. 3.

1. Cũ tale. de cond. & demon. l. si rem. de usu cap. l. penul. de auro. arg. l. vit. ad exhiben. l. Sed hæc. de excusa.

1. quidam. 132. ad ver. obliga.

1. Titic. 99. de cõdi. & demon.

1. In milite glorioso. l. inficiando defuit.

1. Domitius. de testat.

1. relegato rü. fi. de interdi.

Ec est ita interpretandum scriptum, vt inutile fiat. Quod multis iuris exemplis comprobare possem, paucis tamen ero contentus.

Julius Paulus inquit, plerūq; ea, quæ præfationibus conuenisse concipiuntur, etiam in stipulationibus repetita creduntur: sic tamen vt nō ex ea repetitione inutilis efficiatur stipulatio. Africanus, qui vxori legat, quæ ei donauerat, non de alijs donationibus videtur sentire, quàm de his, quæ iure valituræ non sunt, alioqui legatum inutile futurū est. Et Modestinus respondit, non sic interpretandam scripturam, vt fideicommissum inutile fiat. Illa quoq; interpretatio reiicienda est, quæ non tam explicat & exponit, quàm corrigit, abrogat, perimit.

De interpretationibus vitiosis.

Cap. 31.

Vnt & aliæ interpretationes nō minùs vitiosæ, quàm suprascriptæ. Cuiusmodi est ea, quæ sustineri non potest saluaratione re-

cti

l. Titia. §. 1.
de verb. oblig.

l. Si quādo
de legat. 1.

l. Titia. §. 1.
de lega. 2.

cap. Cū di
lecti. de ac
cusat.

l. Plautius.
de an. argē.

cti sermonis, & quæ non conuenit antecedentibus & consequentibus. Nam vt Papi nianus inquit, ita demum verbū quod præcedit, vel sequitur, ad cōmunionem adsumitur, si dicto scriptū congruat. Item illa interpretatio repudiāda est, ex qua relinquatur aliquid non verisimile: vt in specie à Luciano relata: si vir vxori, quando cunq; liberos haberet, fundum legasset: non est verisimile testatorem de his liberis sensisse, qui se viuo ex alio suscepti fuissent. Illa quoq; admittenda non est, ex qua sequitur impossibile, aut inciuile, aut aliud quippiam contra bonos mores, vel bonam fidem.

l. eū pater.
§. cum im-
perfecta.
de legat. 2

l. vlti. ff. qđ
met. cau.

l. Cū vir.
de condi.
& demō.

l. pen. ff. de
excusat.

l. 1. ff. de
positi.

De inhonesto, absurdo, & iniquo. Cap. 32.

Eque illi audiendi erūt, qui scriptum sic interpretentur, vt aliquid inhonestum, absurdū, vel iniquum sequatur. Exemplum inhonesti apud Pomponium est, qui non aliter, inquit, mulier hospitem recipere potest,

l. nō aliter.
de vsu &
habita.

test,

test, quàm si is sit, qui honestè cum ea, quæ
vsum habet, habitaturus sit. Alterum est a-
pud Iulium Paulum, qui ait, non valere sti-
pulationem, adiecta poena, si quis nuptijs
impedimento fuisset: quia inhonestum vi-
sum est, vinculo poenæ matrimonia obstrin-
gi. De absurdo idem Iureconsultus inquit,

*l. Titia. de
verb. obli.*

*l. Cū de in
debito. de
proba.*

*l. Nam ab
furdū. de
bo. liber.*

*l. vlti. si fa.
furt. feci.
di.
l. 3. §. pe. de
pecul.*

*Lex facto.
de vulga.*

*l. Legatū.
de vfu &
vfufruct.
lega.*

*l. 1. de iust.
& iur.*

Per absurdum est, eum qui ab initio nega-
uit pecuniam suscepisse: postquàm fuerit
conuictus accepisse, probationem non de-
biti ab aduersario exigere. Et Caio absur-
dum videtur, licere eidem partim compro-
bare iudicium defuncti, partim euertere.

De iniquo plura sunt exempla. Scæuola, Ini-
quum est, plus heredes nostros ferre, quàm
ferremus ipsi. Vlpianus, Iniquissimum est,
ex furto serui dominum locupletari impu-
nè. Iulius Paulus, Iniquum incipit fieri be-
neficio principis, si homini sanæ mentis
auferretur testamenti factio. Modestinus,
Iniquum esset, quātitatē, quam in specta-
culum defunctus destinavit, lucro hæredū
cedere. Quid multa? ius est ars boni &
æqui. Boni & æqui notitiam profitemur;

æquum

æquum ab iniquo separantes, licitum ab il-
licito discernentes.

De incredibili,

Cap. 33.

LLA quoq; interpretatio mini-
mè probanda est, qua efficitur
aliquid incredibile, aut quod
vix credi possit. Quale illud e-
rat, quod ab aduocatis olim proferri vidi,
cū ego iudex sederem in tribunali regio
Valdolitano, apud quos tum iudices causa
agebatur. Sic enim illi clausulas ambiguas
scripturæ primogenitorum interpretaban-
tur, vt contra consuetudinem Hispaniæ,
imò contra quàm credi posset, sursum ac
retrosum, inordinata atque transuersa tra-
heretur illa successio. Quod rectè quidem
vt insuetum & improbabile, omnium sen-
tentia explosum & eiectum est.

*l. Meuius.
de lega. 2.
l. si plures.
de vulga.*

*l. Si vendi-
tor. de ser.
expor.*

*l. Si seruus
§. si. de le-
ga. 1.*

*l. Cū in te-
stamento.
de re. dub.*

Conclusio huius libri.

Cap. 34.

Hæc

Nec habui quæ de primogenito-
 rum interpretatione dicerem,
 more meo breuiter & strictim,
 quanuis multa eorum ab otio-
 sis hominibus copiosissimè dis-
 putari possint. Nec me fugit esse alia,
 & quidem innumera-
 merabilia: verùm ea ferè omnia eiusmodi
 sunt, vt nihil de eis præcipi queat,
 nisi proposita certa diffinita-
 que materia. Sed quid vna
 faciat, aut altera? quinimò centum
 aut mille quæstiones in infinita
 materia? tradi omnia, quæ ars
 efficit, non possunt. Nā quis
 pictor (vt Fabius inquit) omnia,
 quæ irre-rū natura sunt, adumbrare
 didicit? Sed percepta semel imitandi
 ratione assimilabit, quidquid
 acceperit. Quis enim non faber
 vasculum aliquod, quale nūquam
 viderat, facit? quædam verò non
 docentium, sed discipulorum. Nam
 medicus quid in quoque valetudinis
 genere faciendū sit, quid quibusque
 signis prouidendum, docebit. Vim
 sentiendi pulsus venarum, caloris
 motus, spiritus meatum, coloris
 distantiam, quæ sua cuiusque
 sunt, ingenium dabit. Quare plurima
 petamus

Lib. 7. c. 11

petamus à nobis, & in singulis controuer-
 sijs velut in re præsentī deliberandum est.
 Viam demonstrare ars potest, satisque præ-
 stat, si regulas & præcepta ponit in medio:
 nostrum est, vti eis scire, præcipuè iudiciū:
 quos oportet cuncta rimari, & in quorum
 æstimatione est volūtatis defuncti quæstio.

Ca. fi. 30.
 q. 5.
 l. volūtatis
 C. de fidei
 com.

DE PRIMOGENITIS HISPANIÆ, LIBER TERTIVS.

Ne primogenitis abutantur. Cap. 1.

De origine, & causis, & contro-
 uersijs primogenitorū, libris
 superiorib⁹ breuiter meo mo-
 re disserui. Nunc verò autores
 & successores eorum sunt ad-
 monendi, vt ne re bona malè vtantur. Sunt
 etenim primogenita Hispaniæ, reipublicæ
 robor, familiarum decus, ciuili nobilitatis
 stabilitas & firmamentum. Sed mirum vi-
 deri

videri non debet, si eo quod est à saluberrimis ortu initijs, vani homines persæpe abutantur. Quid enim tam sanctum est, quo quis abuti non queat: nihil prodest, quod non ledere possit idem. Nulla in re modum humana ingenia norunt, (ait Plinius senior). Sed hæc est omni in re animorum conditio, ut à necessarijs orsa primò cuncta perueniant ad nimum.

Lib. 26.
cap. 4.

Non esse cupidè appetendas diuitias. Cap. 20.

N primis autè illud admoneo, ut nemo valde diuitias experat primogenitorum causa. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum diaboli, & in desideria multa nociua, quæ mergunt homines in perditionem. Et qui festinat ditari, non erit innocens. Unde quidam Syllæ rectissime dixisse fertur, Quomodo vir bonus esse potes, qui cum nihil à parètibz tibi relictum sit, tot ac tanta possideas? Et sicuti Menander inquit, nullus

1. Timo. 6

Prouer.
28.
Plutar. in
Sylla.

nullus continuo iuste viuens ditatus est.

nam diues qui fieri vult,

Et citò vult fieri: sed quæ reuerentia legum?

Quis metus, aut pudor est vnquam properantis auari?

Iuuen. Satyra. 14.

Seneca
epist. 124.

Quanta dementia est, hæredi suo procurare, & sibi negare omnia: ut tibi ex amico inimicum magna faciat hereditas: plus enim gaudebit tua morte, quod plus acceperit. Situ participes opibus, tuæ fiunt: si verò referuas heredibus, statim ab eo tempore fiunt alienæ, & non es earum dominus, sed curator & custos. Vt qui congregat auaritiæ malam domui suæ, ut sit in excelso nidus eius, Cogitasti confusionem domui tuæ: & peccauit anima tua.

Habac.
cap. 2.

Maior melior non est præferendus. Cap. 3.

Oncessu & priuilegio regis solent primogenita fieri: & generali lege regia potest parens cui velut ex liberis tertiâ & quintâ bonorum suorum partem prælegare. Qua in re arbitrio boni viri parès uti debet, non autè in-

1. fœmin.
C. de secū
nupt.

E 2 iusta

Lupus in c. pervas. §. 75. Lud. Gomes. in c. 2. de con sti. lib. 6. Lib. 2. de Ioseph. ca. 2. iusta voluntate. Ex quo fit, vt meliorem filium præferre teneatur: nisi fortè magna ex causa parens aliud iustè constituat. Cui sententiæ accedit beatus Ambrosius, dicens: quid ergo? reprehendemus Iacob, quia præferebat filium vnum cæteris? Sed nec libertatem possumus auferre parentibus, ne eos plus diligat, quos plus credunt mereri: nec filijs refecare debemus studium plus placèdi. Denique & Iacob illum plus amabat, in quo maiorum virtutum insignia prævidebat. Vt non tam filium pater prætulisse videatur, quàm propheta mysterium: meritò q; variam tunicã fecit ei, quo significaret, eum diuersarum virtutum amictu fratribus præferendū. Et idem diuus alibi exēplo Rebeccæ docet, in successiōe primogenitorū, filium probū improbis anteponendū esse.

Id ipsum cōprobatur exēplis.

Cap. 4.

Hic etiam accedunt maxima sacra q; documenta. Primogenitus fuit Caim, sed Abel munera placuerunt

Deo

Hiero. in Esa. c. 1.

Deo: primogenitus Ismael, sed Isaac accepit hæreditatem: primogenitus Esau, sed benedictionem patris Iacob supplantator præripuit: primogenitus Ruben, sed tamen benedictio feminis Christi transfertur ad Iudam: primogenitus Adonias, sed iudicio Dauidis prælatus fuit Salomon: Ro 2. Paralip. 11. boan quoque Abiam omnium minimum anteposuit, quia sapientior fuit & potentior super omnes filios eius. Cur autem primogeniti non semper optimi euadant, inde fortassè fit, quia sæpe non tam proli amore generantur, cuius causa matrimonium institutum fuit, quàm voluptatis libidine in principio vehementiùs ardente. Nam processu temporis, multis molestijs matrimonij, tepescente feruore, cæteri filij religiosiores nonnunquã procreantur. Atq; ea causa esse videtur, quã ob rē filij non legitimi peiores esse soleat: nēpe quia libidinis ardore magis, quàm plis amore generantur.

Aloisius catena in Genesim cap. 38.

Pulchra ratio.

Filij æquales esse debent.

Cap. 5.

E 3 Quod

Quod si filij omnes virtute ac me-
 ritis æquales sint, iuris æquabili-
 tas in eorū successione exercen-
 da est. Nam qui sine causa vnū
 cæteris præfert, meā quidem sententia pec-
 cat. Nec enim aliud est iniustitia, quàm vo-
 luntas quædam inæquabilis, tribuens plus
 vel minus, quàm alicui competit. Parentes
 autem arbitri sunt à lege dati, ad hæredita-
 tem inter filios diuidendam: quorum hære-
 ditas filijs æqualiter omni iure debetur. Et
 legum latores persæpe aiunt, æqualitatem
 inter filios esse seruandam. Iniustus igitur
 pater est, qui sine causa inæqualiter bona
 sua diuidit. Atque ea ferè omnia tradit bea-
 tus ille Ambrosi⁹, libro quinto Hexamerō,
 dicens: Quis reperit tam iniqua patrum iu-
 ra? quis inter naturæ fraterna consortia fra-
 tres impares fecit? vnus diuitis filij diuersa
 sorte cæduntur. Alius totius paternæ sortis
 adscriptionibus inundatur, alius opulentæ
 hæreditatis paternæ deplorat exhaustam
 atq; inopem portionē. Nunquid natura di-
 uisit merita filiorū? ex pari om̄ibus tribuit,
 quod

l. Quoties.
 l. fin. C. fa-
 mi. Ercif.
 l. vt libe-
 ris. l. illud.
 C. de col-
 lat. authē.
 de nupt. §.
 illud. & in
 ibi Angel.

Cap. 18.

quod ad nascēdi atq; viuēdi possint habere
 substātiā. Ipsa vos doceat, nō discernere pa-
 trimonio, quos titulo germanitatis æqua-
 stis. Etenim quibus dedistis communiter,
 esse quod nati sunt, non debetis his, vt id cō-
 muniter habeant, in quod à natura substi-
 tuti sunt, inuidere.

Submouendas esse discordia- rum causas. Cap. 6.

Caucant ergo parentes, ne femi-
 nent inter filios discordiam: id Prouer. 6.
 enim Deus detestatur & odit. Sæ Authē. de
 pe autem ex iniusta bonorum di- trien. & se
 stributione, odia, dissidia, rixæ, ac interdum mi. §. & qd
 etiam fratricidia oriuntur. Videntes fratres sæpe.
 Ioseph, vt sacra prodit historia, quod à pa- Gen. 37.
 tre plus cūctis filijs amaretur, oderāt eum,
 nec poterant ei quicquam pacificè loqui.
 Quem locum enarrans diuus Ambrosius Lib. de Io
 inquit, Instruamur, qualis esse debeat affe- seph. ca. 2.
 ctus parentum filiorūq; gratia. Amare libe-
 ros, dulce, & impensius amare, prædulce.

Sed frequēter amor ipse patrius, nisi moderationem teneat, nocet liberis: si aut nimia negligentia dilectum resoluat, aut prælationis ceteros ab affectu germanitatis auertat. Plus acquiritur filio, cui fratrum amor acquiritur. Hæc præclarior munificentia patrum, hæc ditior hæreditas filiorum. Iungat liberos æqualis gratia, quos iūxit æqualis natura. Lucrum pietas nescit pecuniæ, in quo pietatis dispendium est. Quid miraris, si propter fundum aut domum oriuntur inter fratres iurgia, quando propter tunicam inter Iacob sancti filios exarsit inuidia? Et idem diuus alibi, Cauendum est, ne pater vnquam inter filios habeat iudicium, vt alterum diligendum putet, alterum posthabendū. Hinc excitantur enim odia fraterna, ac de pecuniæ vilis incremento facinus paricidale componitur. Eadem foueat prolem mensura pietatis. Esto tamen vt aliquid sibi amplius circa blandiorem, aut similiorem rapiat affectus, par tamen debet esse circa omnes forma iustitiæ. Plus confertur dilecto, cui fratrum amor

quæritur,

Lib. 2. de
Iacob. c. 2.

quæritur, plus autem adimitur ei, qui prælationis iniuste oneratur inuidia.

De amore fraterno.

Cap. 7.

Ec verò existimādum est, id esse leue, quod possit vnanimis armare in prælia fratres. Sceleratum ac nefariū est, charitatem fratrum & beneuolentiam dissoluere: quorum magnam amicitiam natura ipsa peperit. Quis enim amicior, quam frater fratri? Nascuntur fratres ab eisdem parentibus, & simul educantur, & frater dictus est, vt 8. Ethi.ca. 12. inquit Gellius, quasi ferè alter. Itaq; naturalis est inter se fratrum amor, nec se inuicem contemnere queunt. Quam ob rem omnipotens Deus ab eisdem parētibus exordium humani generis esse voluit: & post vniuersale diluuium ab vna eademq; familia omnes homines procreauit: postremò, ex aqua & Spiritu Sancto mirabiliter Christiani renascimur: vt simus Dei & ecclesiæ filij,

filij, & in Christo Iesu dilectissimi fratres. Vt potè eundem habentes Deum, & eodè primos parentes, eandem naturam & eandem fidem, eadem præcepta & sacramenta, idemq; summum bonum: vt vnusquisq; nostrum cæteros omnes diligat, neminemq; contemnat.

Ne filia inuitæ sanctimoniales fiant. Cap. 8.

NLLVD autè admodum inhumanum est, quod quidam filias inuitas in domos religiosas detrudunt, non quidem religionis ergo, sed vt liberis suis primogenitis omnia ferè bona relinquat. Nam etsi perfectionem illum statum obtinere, consilij euangelici sit: nemo tamen cogendus est, vt inuitus illum profiteatur: nec parentes filias suas compellere debent, aut possunt. Sed satius est leuiter hæc attigisse.

Ne ignobilium primogenita fiant. Cap. 9.

Cap. Præ-
fens. 20. q.
3.
Cōcilium
Trident.
sessio. 25
cap. 18.

QVI obscuris parentibus, & malo nati sunt genere, nequaquam primogenita facere debet: præsertim cum sine virtute, sine ingenio vita etiã cōtempta & sordida viuūt: nihil enim minus reipublicæ interest, quam vt memoria eorū conseruetur, qui nunquam fecerūt aliquid, propter quod nobiles essent. Quinimò perfacile cōtingere posset, vt veteres & illustres familiæ taliū ignobilitate inficiantur. Sunt autem qui putat, sanctissimum illum Bernardum nobilibus consuluisse, vt primogenitis filijs omnia sua bona relinquerent. Sed & si opusculum illud, quod diui Bernardi nomine circūfertur, non eius sit, sed hominis cuiusdam, nec docti vt apparet, nec sancti: dubitabile tamen nō est, quin inuenta & permissa sint primogenita propter nobiles & generosos, non autem propter obscuros & ignobiles.

Maio. in
2. sent. dif.
44. q. 8.

De nomine & insignibus iustorum. Cap. 10.

Accedit

Ccedit illa quoque causa, quòd
successores primogenitorū, &
nomē & auctoris insignia ferūt.

Qui verò est humili & obscure
genere natus, quale posteris nomen relin-
quet: qualia nobilitatis insignia: Iure igitur
ac merito successores istorum, claro aliquo
genere, etiam materno, nobilitati, nomen
ignobile, atq; obscura insignia deponere &
abijcere solent. Nam & conditio ferendi
nominis remittitur à prætore, si nomen fa-
mosum, turpe, aut vile sit & abiectum.

*l. Sed sciē-
dum.
l. Facta. ad
Trebel.*

De foeminis primogenitis.

Cap. 11.

Vnt qui à successione primoge-
nitorum foeminas omnes exclu-
dant: quòd sint finis agnationis,
& in aliam familiam transeant.

Contra verò, sicut ait Euripides,
Colymnae domus liberi sunt masculi.

Sed quanuis hæc ita sint, inhuma-
num tamen esse videtur, vt filias vltimi
possessoris remotior agnatus excludat.

Et

Et Iustiniani lex, maximum vitium esse ait,
foeminas excludere: videriq; naturæ accu-
satores eos esse, qui talia inducunt, quasi na-
tura omnes masculos generare debuerit.
Et beatus Augustinus libro tertio de ciuita-
te Dei loquens de lege Voconia foeminas
à successione repellente: qua, inquit, lege
quid iniquius dici, aut cogitari possit igno-
ro. Et Gregorius ille Nazanzenus, id ipsum
iniquissimum esse censet. Quod etiã Signo-
rollus respondit. Melius igitur & huma-
nius est, ne foeminas quispiã repellat. Quas
existimo, in re dubia nequaquã esse exclu-
dendas: quandoquidem (vt antè dixi) foemi-
næ succedūt in regnum, eas que natura &
mores & regiæ leges admittunt.

*l. Maxi-
mū. C. de
libe. præte.*

*Orat. 30.
Cōsi. 101.*

*Ripa. li. 1.
respō. c. 1.*

De clausula irreligiosa.

Cap. 12.

Æterum clausula quædam, ne-
quid durius dicã, irreligiosa mi-
hi videtur, qua multi vetant, ne
bona primogenitorum aliena-

ri, aut

ri, aut obligari queat pro dotibus filiarum, pro domesticorum alimentis, pro redemptione captiuorum, aut pro alijs quantunuis magnis & pijs causis. Quamò id rectius veteres Iureconfulti, homines Ethnici tradiderunt. Papianus, Quæ ledunt pietatem, inquit, nec facere nos posse credendum est. Iulius Paulus, Conditiones, quæ contra bonos mores inseruntur, remittendæ sunt: veluti si ab hostibus patrem suum nõ redemerit, si parentibus suis, patronis ve alimentam non præstiterit. Et idem alibi, Si mulier constante matrimonio dotem accipiat, vt liberis ex alio viro egentibus, aut fratribus, aut parentibus consulat, vel vt eos ex hostibus redimat: quia iusta & honesta causa est, nõ videtur malè accipere, & ideo rectè ei soluitur. Et Vlpianus, Si ideo maritus ex dote expendit: vt à latronibus redimeret necessarias mulieri personas, vel vt mulier vinculis aliquem de necessarijs vindicaret, reputatur ei id, quod expensum est: siue pars dotis sit, pro ea parte: siue tota dos sit, actio dotis euanescit. Cùm igitur alienationes lege

atque
de
dotibus

1. Filius de
cõdit. in sti.

1. conditio
nes. eo. tit.

1. Quãuis
solu. in sti.

1. Sed et si
eo. tit.

lege prohibita, iustis ex causis fieri possint: multò magis bona primogenitorum propter pias causas decreto principis sunt alienanda. Quin etiam interdum Deus ipse per mittit, eiusmodi bona publicari, vt quod malè denegatum est Christo, id iure rapiat filius.

Cap. malo
res. 16. q. 7

De ædificijs magnificis.

Cap. 13.

Vtores quidam primogenitorum magnis impensis arces ac domos ambitiosas cõstruunt, sicut olim Agrigétini: qui, vt Plato dixisse fertur, ædificabãt quasi semper victuri. Sed ve (inquit Hieremias) qui edificat domum suã in iniustitia, & cœnacula sua nõ in iudicio: qui dicit, ædificabo mihi domũ latã, & cœnacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitq; sinopide. Et Musonius, Quorsum vndiq; colũnis suffultę domus? quo auro eulmine nitida testata: ad quid etiã sumptus lapidũ: quorũ ali-

Cap. 22.

quibus

qui

80 De primogenitis

qui è lōginquo aduecti sunt: an non hæc omnia superuacanea, minimeq; necessaria?

Epist. 115. Et Seneca, In ipsas domos impenditur cura, vt in laxitatem rursus excurrant, vt parietes aduectis trans maria marmoribus fulgeant, vt tecta varientur auro, vt lacunariis pauimentorum respondeat nitor.

In Mat. homil. 24. beatus Chrysoftomus, Quo à pueris distamus ludendi gratia casulas ædificantibus, nos qui amplas ædes & claras cōstruimus? nihil planè, nisi quod eas nos ad supplicium nostrum facimus. Iam igitur in viros trāseamus aliquando: quando humi serpimus de lignis ac lapidibus gloriantes? Et Cicero, Ornanda est dignitas domo, non ex domo dignitas tota quaerenda. Nec domo dominus, sed domino domus honestata est. Modus ædificijs est adhibendus, & ad mediocritatem reuocandus, eademq; mediocritas ad omnem vsum cultumque vite referenda est.

1. Offic.

De sepulchris.

Cap. 14.

Eadem

Hispaniæ. Lib. 3. 81

Adem ferè dici possunt de sepulchris. Nam etsi religionis interest, monumenta extrui & exornari, vt ait Vlpianus: optimus ta-

l. 1. De mor. infc.

mè omnibus in rebus modus est. Nec enim desunt, qui splendida monumeta ædificat, aduehentes magnorum lapidum moles, cosque dealbantes atq; vestientes pretioso ornatu, bonam nonnunquam ecclesiarum partem occupantes. Qui tamen hodie non admodum reprehendendi sunt: quia catholice religionis interest, ecclesias sepulchris ornari ac decorari: contra quã pestiferi isti nouitij hæretici faciunt. Qui vt Dei cultum prorsus abijciant, sublato sacerdotio, sublato sacrificio, sublatis deniq; sacramentis, ecclesias Christi, domos orationis, omnibus ornamentis spoliant, easq; impiorum & sacrilegorum nedum latronum speluncas faciunt: summis profectò cruciatibus supplicijq; digni.

De solitudine posteritatis.

Cap. 15.

F Effectores

fectores autem primogenitorū
illud admoneo, vt res præsentēs
prudenter disponant, & nimis an-
xij futurorum non sint, aut val-

de solliciti de posteris illis, quos neque vide-
re, neque cognoscere possint. Maneat no-
stras ea cura nepotes. Ignoramus quid erit
in crastinum, vt Iacobus Apostolus inquit.

Cap. 4.
Matth. 6.

Et Christus Deus noster prohibet, ne solici-
ti simus in crastinum: dies enim crastinus
sollicitus erit sibi ipsi, & sufficit diei malitia

1. Pet. vlti.

sua. Princeps quoq; apostolorum præcipit,
vt omnem sollicitudinem proijciamus in
Deum, quoniam ipsi est cura de nobis. Et
nos nihilò seciùs vehemente sollicitudine
posterorum vrgemur, somniâtes & fingen-
tes plurima, quæ aut non euenient, aut lon-
gè secùs euentura sunt.

quod adest memento

Componere æquis: cætera fluminis.

Ritu feruntur, vt Flaccus eleganter cecinit.

Lib. 3. carminum, Oda. 29.

Iterum de sollicitudine. Cap. 19

Atque

Tq; hac in re haud equidè scio,
an veteres iuris autores multò
prudenciores fuerint & sapien-
tiores. Inquit enim Modestinus:

*l. 4. de gra-
di.*

Non facilè, quod ad nostrum ius attinet, cū
de naturali cognatione quæritur, septimū
gradum quis excedit: quatenus vltra eum
ferè gradum rerum natura cognatorum vi-
tam cōsistere non patitur. Et Vlpianus, Qui

*l. 1. ff. vnde
cogna.*

viuo eo, de cuius bonorum possessione agi-
tur, non fuerit cōceptus, neq; obstabit alij,
neque ipse admitteretur: quia non fuit pro-

ximus cognatus ei, quo viuo nondum ani-
mal fuerit. Et Iustinianus, Præter modum
scrupulosa nobis diligentia plenum visum

*vt restitu-
fideicō.*

est, vltra quatuor generationes alienatio-
nis perpetuæ prohibitionē porrigere. Nos
verò nobis ipsis sollicitudinem struimus,

cōsti. 159.

qua in millia millium inuenta nostra pro-
duci posse fingamus. In quantas homo co-
gitationes oblitus conditionis suæ venit:

*Seneca de
cōsola. ad
Mart.*

immortalia, æterna volutat animo, & in
nepotes pronepotesq; disponit, cū inte-
rim longa conantem eum mors opprimit.

F 2 Cogitatio

84 De primogenitis

Esa. 59. Cogitationes eiusmodi, cogitationes inuti-
 Prouer. 19 les. Multæ quidem cogitationes in corde
 viri, voluntas autem domini in æternum
 permanebit.

De incerto posterorū euentu.
 Cap. 17.

Eccle. 8. **M**ULTA hominis afflictio, quia
 ignorat præterita, & futura
 nullo scire potest nuntio. The-
 saurizant homines, vt primoge-
 nita instituant, & ignorant, quibus ea bo-
 na relinquāt. Deestatus sum (inquit Eccle-
 siastes) omnem industriam meam, qua sub
 sole studiosissimè laboraui, habiturus hære-
 dem post me, quem ignoro vtrū sapiens,
 an insipiens futurus sit: & dominabitur in
 laboribus meis, quibus desudaui, & solici-
 tus fui, & est quicquam tam vanum? Et bea-
 tus Ambrosius, Sæpe quod avarus summa
 1. Off. ca. 49. congestit solitudine, præcipite effusione
 dilapidat hæres luxuriosus, & diu quæsit
 turpishelluo, præsentium cæcus, futuri im-
 prouidus,

Hispaniæ. Lib. 3. 85

prouidus, quadam absorbet voragine. Sæpe
 etiam speratus successor in inuidiã partem ac-
 quirat hæreditatis, & celeri obitu extraneis
 aditæ successionis transferat compendia.

Quid Valerium Maximum, aliosq; referat? Lib. 3. c. 5.
 Crinit. lib.
 21. cap. 9.
*Sæpius in natis sænum pater educat hostem,
 Cumq; suo ignorans interfectore iocatur.
 Sæpe sibi lachrymas, sperant dum gaudia matres,
 Atque suæ pascent ventura opprobria genti.*

Ne diuitijs abutantur.
 Cap. 18.

HATENUS de primogenitorum,
 autoribus. Iam verò successo-
 res eorum admonendi sunt, ne
 diuitijs, otio, & nobilitate abutã-
 tur. Ac primū quidem de diuitijs inquit
 Solon.
Nascitur ex nimijs opibus petulantia multa.
 Et Euripides, Res mala, sed innata diuitib⁹
 est, improbè viuere. Pecuniæ multorum
 malorum causas præbent hominibus. Et
 Aristoteles, Cõtumeliosiores sunt ac super 2. Rhet.
 bi, qui
 F 3

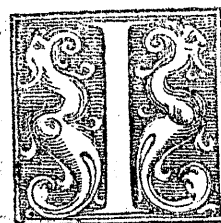
bi, qui opum possessione perturbantur. Delicati etiam sunt, sibiq; plurimum arrogantes. Et libro secundo magnorum moralium: Opum affluentia elatos facit & truculentos. Et Callicratides, Multa possidentes necesse est, primum inflari, inflatos autem arrogantes fieri: arrogantes factos superbi-
re, & cognatos tribulesq; suos nequam sibi similes existimare: deinde contumeliosos fieri. Saturitas enim parit ferociam, ut est

Homil. 9. in vetere proverbio. Et Origenes in Ezechielem, Peccatum omnibus peccatis maius est superbia. Cuius materia diuitiarum, dignitas, gloria secularis: nihilque est, quod sic in arrogantiam eleuet, ut diuitiarum & saturitas, & cibus opum plurimarum, dignitas quoque atq; potestas. Et Augustinus de verbis euangelij, Nihil est quod sic generent diuitiarum quomodo superbiam: vermis quippe diuitiarum superbia est.

Periculosas esse diuitias.

Cap. 12.

Isocrates

Socrates oratione prima ad Demonicum, quem diuus Cyrillus laudat libro septimo contra Iulianum, inquit: Semper quodammodo diuitijs comes est voluptatum amor, & magis vitiorum, quam virtutum ministræ sunt. Cum quod licentiam socordiae largiuntur, tum quod adolescentes ad voluptatem auocant. Et Seneca, Abstrahunt à re-
cto diuitiarum, honores, potentia, & cætera, quæ opinione nostra cara sunt, pretio suo vilia. Et alibi, Diuitiarum inflant animos, super-
biam pariunt, inuidiam contrahunt, & usque eò mentem alienant, ut fama pecuniarum nos etiam nocituræ delectet. Et diuus Chrysostomus, Nihil ita supercilium
attollit, nihil ita superbiam & arrogantiam
gignit, ut opes. Et inibi Theophylactus, Diuitiarum diffidentiam pariunt & insolentiam. Et Isidorus, Quanto quisq; potentia maior est, tanto magis liber est ad peccandum. Nam patrimonium grande, grandis tentatio est. Grauisima quidem vitia sunt
F 4 arrogãtia

Epist. 82.

Epist. 88.

In. 1. ad Tim. hom. vlti.

In ca. vlti.

Lib. 3. de sum. bc. c. 63.

Lib. de cha
ritate.

arrogantia & superbia: quæ tamen, vt ait Philo, multi amplectuntur pro virtutibus, præsertim quoque opibus extolluntur atque honoribus. Hi enim dulci fortuna ebrii debacchantur in seruos ac ingenuos, interdum & in ciuitates integras. Arrogans autem insana opinione inflatus, non tam virum, aut heroem, quam genium quendam se existimat, vt Pindarus inquit, transcendens naturæ humanæ terminos. Est verò nec animi satis compos, nec corporis, toto habitu gestuque morbum præseferens. Incedit summis pedum digitis, ceruicem in equi morem erigens, attollensque se supra naturæ modum. Nec aliter quam oblique intuetur, nec aliter audit, quam quasi non audiens: famulis pro iumentis vititur, ingenuis verò pro mancipijs, cognatis item pro alienis, amicis pro adulatoribus, ciuibus pro exteris. Hæc Philo.

De otio inerti.

Cap. 20.

Et bello

T bello & pace in officio suo esse primogeniti debet. Nec enim primogenita fiunt, vt eorum possessores desidiosius viuant in otio. Imo verò, vt Ecclesiastes inquit, cum alius labore in sapientia & doctrina & sollicitudine, homini otioso quæ sita dimittit, & hoc quoque vanitas & magnum malum. Quid enim proderit homini de vniuerso labore suo & afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est? Multa quidem mala docuit otiositas: & qui sectatur otium, stultissimus est. Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas, & abundantia, & otium ipsius & filiarum eius. Beatus Ignatius quadam in Epistola scribit, Nemo otiosus maducet, ne vagus & fornicarius efficiatur. Et Xenophon, Per multa ab otiosis, & absurda patrari solent, & otio soluti, tumetes imbecillique redduntur. Et Hesiodus, Illi pariter indignantur & dii & homines, quisquis otiosus vixerit, fucis absque aculeis similis studio, qui apum opes sine labore comedunt. Et Menander, Homo sanus otiosus, quam febricitans

Cap. 2.

Eccle. 33.

Prouer. 12.

Ezechi. 26

Li. de rep.
Lacedæ.

febricitās multò miserior est: comedit enim bis tantum inutiliter. Et Ausonius, Sanus piger febriciente multo est nequior: potat duplum, dapesq; duplices deuorat. Et Euripides, Idem est otiosus & malus ciuis.

Contra otiosos.

Cap. 21.

Quam ob rem dura illa quidem, sed nō omninò mala Draconis lex erat, qua otiosi capite puniebantur. Certè Solonis lex est iustissima, filium patri necessaria vitæ subsidia non debere, à quo nullam artem accipisset. Illud sanè elegans est Marci Catonis dictum, Nihil agendo, homines malè agere discunt. Prætereò illud Senecæ, Otium sine literis mors est, & hominis viui sepultura. Tum illud Catulli, Otiū & reges prius, & beatas perdidit vrbes. Gaueant ergo adolescētes diuites & otiosi ne in eos aptè quadrare queant illa Flacci carmina:

Nos

Nos numerus sumus & fruges consumere nati.
Sponsi Penelopes, nebulones Alcinoi q;
In cute curanda plus æquo operata inuentus:
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies,
Et ad strepitum citharæ cessatum ducere curas.
Nec enim desunt, qui nihil ferè aliud agant,
Quàm, purpura & auratis circumdare colla catenis.
Et Bacchum veneremq; sequi, plumasq; lyrasq;
Nempe iocis venere, ac vino, somnoq; diurno,
Mollia inutilibus consumunt otia ludis.

Ne nobilitate abutantur.

Cap. 22.

Magnam profectò vim habet vera nobilitas: & sicuti Cicero scribit, omnes boni semper nobilitati fauemus: & quia vtile est Republicæ nobiles esse homines, dignos maioribus suis: & quia viget apud nos clarorum hominū & suorū de republica meritorū memoria, etiam

Plutar. in Solone.

Episto. 83

etiam mortuorum. Veri tamen nobiles ne-
 minem cōtemnere debēt, nec se insolētius
 iactare. Nunquid non pater vnus omnium
 nostrum? nunquid non Deus vnus creauit
 nos? quare ergo despicit vnusquisq; vestrū
 fratrem suū? Diuus quidem Hieronymus
 in epistola ad Celatiam, inquit: Frustra sibi
 aliquis de nobilitate generis applaudit, cū
 vniuersi paris honoris, & eiudem apud
 Deum pretij sint, qui vno Christi sanguine
 sunt redempti. Nec interest, qua quis con-
 ditione natus sit, cū omnes in Christo
 æqualiter renascamur. Nam etsi obliuisci-
 mur, quia ex vno generati sumus omnes:
 saltem id semper meminisse debemus, quia
 per vnum omnes regeneramur.

Contra insolentes.

Cap. 23.

Vapropter (vt quidam eleganter scribit) sunt miseratione digni (si misericordia superbiae & stultitiae tribui potest) quidam

quidem homines imperiti: qui cū nulla ingenij laude floreat, nulla vitæ dignitate, nullo amplitudinis fructu, ita tamē inani nobilitatis nomine sibi blādiuntur, atq; si cęlo delapsi fuissent. Hi cū ab omni laude sint alienissimi, maiores suos in ore semper habēt. Quibus cōgruit illud, à Dionysio doro frequēter vsurpatū, Quis patrem laudabit, nisi liberi infœlices? Tum illud Chrylostomi, Ipse se vacuum ab omnibus bonis ostendit, qui gloriatur in patribus. Conuenit & illud Epicharmi, siue Menandri: perdet me genus. Ne nomines, si me amas, mater ad singula genus tuum: quibus enim natura nullum adfuerit bonum proprium, illi confugiunt ad monumenta, & genus suū, ac auos enumerant, quos habuerunt. Sed istos deridet Oseas dicens: gloria eorum à partu, & ab utero & à conceptu.

Perit omnis in illo gentis bonos, cuius laus est in origine.

DE PRI-

DE PRIMOGENITIS

HISPANIÆ, LIBER

QUARTVS.

Vtrum primogenita sint
ex iure diuino.

Cap. 1.

MULTI sunt qui putāt, nostratium primogenita ex iure diuino esse: quia in libris sacris frequenter mētio primogenitorū facta est. Et idē ius diuinum appellant, leges per Moysen Hebræorū populo promulgatas. Sed hi longē opinionē falluntur: nam legibus illis gens tantum Iudaica tenebatur. Vt enim apostolus ait, quęcūq; lex loquitur, ijs qui in lege sunt loquitur. Et euangelica lege lata, leges illę desierunt, & sublataę sunt: alioquin non ciuili iure nos viuere, sed Mosayco oporteret. Adde quod Hebræorum primogenita nihil habent commune cum primogenitis nostris. Illa etenim ex lege erant, hæc verò ex

Roma. 3.

Cap. Si q;
22. q. 2.

rò ex hominum institutione. Illa solis primæuis filijs competebant, hæc autem cui-cunque liberorum effector primogenitorum voluerit.

De primogenitis Hebræorum.

Cap. 2.

ELLI præterea Hebræorum primogeniti domino sanctificabantur. Dixit enim Deus Exodi. 22. ipse, Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. Locutusque est ad Moysen, dicens: Sanctifica Exod. 13. mihi omne primogenitum, quod aperit vuluam in filijs Israel. Et in libro numerorum legitur, Ego tuli Leuitas à filijs Israel Cap. 3. pro omni primogenito, qui aperit vuluam in filijs Israel, erūtq; Leuitæ mei. Meū est enim omne primogenitū. Quod ipsum plenius Numc. 8. alibi traditur. Ex quibus planè intelligitur, sanctificatos fuisse filios Hebræorū primogenitos ad munus Leuitarū. Quā ob rem Gen. 43. & 48. in loco meliore sedebāt, & benedictionem patris

patris primi accipiebāt. Hispanorum verò filij primæui, qui primogenita possessuri sunt, omnibus sacris ordinibus carere solēt. Ad extremum, primogenitis filijs Hebræorum duplex tribuebatur portio, sed libera, non vinculis, aut restitutioni subiecta, nec alienari prohibita. Lex enim ait, Cūm voluerit homo substantiam inter filios suos diuidere, dabit primogenito de his quæ habuerit cūcta duplicia, iste est enim principium liberorum eius, & huic debentur primogenita. Vides vt nihil de prohibitione alienationis cautum sit. Quinimò profanus Esau propter vnā escam vendidit primogenita sua.

Deut. 21.

Gene. 25.
Heb. 12.

Quo iure primogenita fiant.

Cap. 3.

Non sunt igitur ex iure diuino primogenita Hispaniæ, sed aut cōcessu regis, aut legis permisso fiūt, vt iam antè dixi. Nec enim homini priuato licebat, æternis vinculis bona obligare,

na obligare, atq; ita eā conseruare, vt vix publicari queant, nisi regis aut legis autoritate id ei concessum esset. Huc accedit, quòd vsufructuarij bonorum verius quàm domini sumus. Nā Dominus in Leuitico inquit, Cap. 25. Terra non vendetur in perpetuū, quia mea est, & vos aduenæ & coloni mei estis. Quē locum Philo explicās, libro de Cherubim, dicit, An non manifestissimè docet, ius possessionis omniū rerum pertinere ad Deū, vsū verò solū ad creaturam? Vtēdas cōcessit Deus creaturas omnes omnibus, vt qui nullum indiuiduum perfectum fecit, quod non vtique opus habeat alio: vt propter ea quæ cupit, accedat necessariò ad illud, quod exhibere potest, & illud vicissim ad hoc, & vtrūq; ad alterum. Sic enim futurum erat per huiusmodi commercia, vt in lyræ morem, quæ constat è tonis dissmilibus, in communem conuenirent consonātiā, dum mutuū dant & accipiunt, & ita omnia permutantur omnibus ad vniuersi mundi complementum, & in his rebus omnibus sit vsus mutuus atque com-

G mercium.

mercium. Quorum pleraq; desinunt, obligatione bonorū, & alienatione prohibita.

De verorū rerū dominio.

Cap. 4.

Domini est terra, & plenitudo ei⁹, domini est regnū, diuitiæ & gloria: nos verò sumus peregrini & aduenæ. Meum est argētum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum. Nihil meum est (inquit Cicero) neq; cuiusquam, quod auferri, quod eripi, quod amitti potest.

1. Para. c. vlti.

Aggē. c. 2.

Flac. lib. 2. epist. vlti.

*Sed vocat vsq; suum, qua populus adsita certis
Limitibus, vicina refugit iurgia: tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis hora
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema
Permutet dominos, & cedat in altera iura.*

His accedit Seneca libro sexto de beneficijs, dicēs: Omnia ista, quæ vos tumidos & supra humana elatos, obliuisci cogunt vestræ fragilitatis, non sunt vestra: in depositi causa sunt, iam iamq; ad aliū dominum spectantia: aut hostes illa, aut hostilis animi successo

cessor inuadet. Et Ioānes Chryostomus in ^{Homil. 10} priorē Pauli epistolā ad Corinthios, inquit: *ni sum⁹ & peregrini, Meum & tuū verba tm̄ inania sunt, re autē non existunt. Licet domū tuā esse dixeris, inaniter loqueris. Siqui dē & aer & terra & materia conditoris est, & tu ipse qui eam effingis, itē & alia omnia. Quod si vsus tuus est, incertus tamē est, nō tantū propter mortem, sed ante mortē quoque propter rerū instabilitatem. Et beatus Ambrosius libro de Nabuthe, Quod cōmune est in omnīū vsū datum, tū solus vsurpas: omnium terra est, non diuitum.*

Cap. 12.

*Nam propriæ telluris herum natura neq; illum,
Nec me, nec quenquam statuit: nos expulit ille,
Illum aut nequities, aut vafri inscia iuris,
Postremum expellet certē viuacior hæres.*

Flac. lib. 2. Saty. 2.

Vtrum expediat, plurima primogenita fieri. Cap. 5.

Vbitabile quidem non est, quin regis concessu primogenita facere liceat: sed vtrū expediat, vt plurima fiant, id verò est, de quo

G 2 iure

iure ac merito ambigitur. Primo, quia tot ac tanta bonorum vincula & primogenita fiunt, ut rerum plurimarum commercia penè sublata sint. Deinde, quia sine respectu publicæ utilitatis plerumque fieri solent. Postremo, quia optima illa constitutio reipublicæ (quæ sapientium omnium consensu in mediocritate consistit) tot primogenitorum vinculis labefactari videtur. Quid enim pretiosum est, quod non colligatum sit? quis locuples factus est, qui non primogenita in situat? Ut illud Osee quisque dicere videatur, *Diues effectus sum, inveni idolum mihi. Atque utinam eis non eueniat, quod idem Oseas inquit, Aurum suum, & argentum suum fecerunt sibi idola ut interirent.*

Cap. 8.

Cap. 10.

De optima republica.

Cap. 6.

Cap. 11.

Aristoteles quidem libro quarto Politicorum, optimam rem publicam esse docet, quæ ex civibus mediocres diuitias habentibus consistat. Nam cum id optimum esse constet, quod medio-

mediocritatem, mediumque tenet: satis intelligitur, fortunarum etiam mediocrem possessionem omnium esse optimam, quippe quæ facillime rationi pareat. Nec dubium est, quin ea sit optima societas civilis, quæ ex mediocribus consistit: & hæc ciuitates rectè gubernari possunt, in quibus pars mediocris magna est. Et in ijs nec seditiones fiunt, nec distractiones rerum publicarum. Et magnæ ciuitates idcirco à seditionibus abhorret, quia magna est pars quæ mediocritatem tenet. In exiguis autem ciuitatibus facile factum est, ut omnes sic in duas partes distrahantur, ut nihil in medio relinquatur, & omnes ferè sint, vel egeni, vel locupletes.

Nec ditissimos esse debere ciues, nec pauperrimos. Cap. 7.

Quem Aristoteles ibidem addit, Eodem cap. Qui generis nobilitate, vel diuitijs magnopere præstant, quiq; his contrarij sunt, nimium vel paupertate vel imbecillitate depressi, hi ut

G 3 rationem

rationem sequatur, difficile est. Alteri enim nimis superbi, alteri nimis deiectioni sunt: alteri contemnunt, alteri invident: alteri imperant ut domini, alteri parent ut serui: quæ res longissimè ab amicitia & societate civili absunt: societas enim à benevolentia proficitur. Præterea qui prosperis rebus, potentia, opibus, clientelis, cæterisque id genus excellunt, hi nec volunt, nec sciunt imperia pati: quò malo domestico iam tunc ab ipsa ineunte ætate inficiuntur. Nam propter delicias ac indulgentiam, ne in ludo quidem literario parere consueverunt. Et ut apud Xenophontem est, potentiores neque volunt quidem magistratus ipsos pertimescere, quin illiberale id esse ducunt. Ad summam, opulentia delicias, desidiam, seditiones, rerum novarum studium parit: inopia verò cum rerum innovatione illiberalitatem & maleficia gignit. Et ut ait Euripides, mortalibus morbos parit, quidquid mediocritate superat.

Exemplum Laconum.

Cap. 8.

Quam

Li. de rep.
Lacedæ.

Plato. 4. de
repu.

Quam ob rem Lacedæmoniorum respublica olim à Lycurgo prudentissimè constituta, brevi tempore labefactata fuit, sicuti Plutarchus in Agide est autor. Lycurgus enim quendam numerum in successione servandum præfiniuit, quo æqualitate ac mediocritate à multis malis civitatem servavit incolumem. Donec Ephorus quidam rogationem tulit liberio rem & solutio rem: quæ cæteri cupiditatis gratia secuti, optimam vivendi soluerunt disciplinam. Ex eo enim factum est, ut qui in civitate potentiores erant, omnes ferme ad se facultates exiguo tempore cogerent. Unde paupertas repente civitatem inuasit, & odium quoddam ex invidia adversus ditiores ortum est, qui agros ferè omnes atque fortunas possidebant. Cætera verò multitudo egens & abiecta, in urbe manebat otiosa, externa bella segniter & inuite gerens, semperque ad civiles motus interta, & concitata seditionis tempus observans, presentium rerum mutationes facere cupiebat. Sic etiam plurimis bonorum vinculis & primogenitis

G 4 effici

effici poterit, vt nihil ferè inueniatur mediocre, sed ciues omnes ditissimi sint vel pauperrimi: imò verò, vt pauci locupletissimi sint, ceteri omnes pauperrimi. Itaq; non admodum reipublicæ interest, vt innumeraabilia primogenita fiant. Quid enim publice hoc interest? cum penes alios remanere res debeant, nec referat, hos magis, quam illos, eas res habere, dum omnes municipales sint.

Quædam ex Platone & Plutarcho. Cap. 19.

Idem ferè tendit Plato ille diuinus, libro quinto de legibus, dicens: Nemo liberorum gratia pecunijs cumulandis incumbat, vt ditissimos eos relinquat: nec enim ipsis, nec ciuitati id cõducit. Sed census iuuenũ tum adulatione vacuus, tum rerũ necessararũ non indigens, omnium decentissimus & optimus est. Nam hic nobis ad omnia conlonas accommodatusq; vitam à doloribus

tutã reddit. Liberis ergo nõ auri, sed pudoris multũ oportet relinquere. Phocion quidem (vt in eius vita Plutarchus est autor) cum rogaretur à Menyllo, vt ne pecuniam sibi dono missam repudiaret, sed eam Phocio filio sumendam permetteret. Phocius, inquit, filius. si vitam & mores composuerit, viuet ille quidem paterna hereditate cõtetus: si verò prodigus, vt est, impurusq; perstiterit, nec argentum hoc satis futurũ scio.

De auiditate memoriam relinquendi. Cap. 10.

Quot quot primogenita instituunt, hac potissimum causa mouentur, vt sui memoriam posteritati relinquunt. Auiditas enim rogãdi nominis vsq; ad eò insita esse videtur hominibus, vt ij etiam, qui omnia cum vita arbitrabantur extingui, famã nihilominus affectarent, & bene audire vellēt iam sepulchri. Sicut eius impietatis signifer Epicurus, natalem suum diem celebrari, & epulum

Plin. lib. 35. cap. 2.

señtatori.

sectatoribus suis dari Luna vicesima, testamento suo cavit. Sed ea cupiditas homines diuinæ religionis ignaros temerè fatigare solebat, illud enim naturale verè immortalitatis desiderium, tenebris mèris infectum, atque corruptum, in hanc degenerauit famę cupiditatem, haud aliter quàm, cùm bonum semen in terram vitiosam incidit. Cæterùm verè religionis cultores, id est, Christiani & Catholici homines, famam istam vanam & inanem, futilēq; memoriam, nec vtilem, nec satis tutam, nec perpetuam, ne diuturnam quidem, esse putamus.

Inutilem esse hanc memoriam.

Cap. 11.

Primū, quæ utilitas esse potest homini mortuo, si nomen aliqd̄ vanū, aut futilem famā posteritati relinquat? Id cinerē aut manes credis curare sepultus? Profectò mortuorū animi maioribus vel fruuntur bonis, vel premūtur malis, quàm vt de rebus terrenis vacet, aut libeat cogitare. Nūquid cælicolæ

colæ curant, quid de nomine, aut memoria eorum mortales quidam loquantur?

Scilicet is superis labor est, ea cura quietos Sollicitat.

His verò qui iustissimo Dei iudicio in carcerem illū infernū sunt conditi, quid proderit memoria vana, si vbi absunt laudātur, & vbi adsunt cremātur? Diuus ille Chryso-^{Homil. 45}stomus, siue quis alter, in opere imperfecto in Matthæū exclamat, O insipiēs homo, quid prodest tibi post mortē ista memoria, si vbi es, torqueris, & vbi non es laudaris?

An res tuta sit cupiditas famæ.

Cap. 12.

Anc nominis atq; memorię cupiditatem sacra scripta non sat probare videntur. Inquit enim propheta regius, Vocauerūt no-^{Psal. 48.}mina sua in terris suis, Hæc via illorū scādulum ipsis, & auxiliū eorū veterascet in inferno à gloria eorū. Ne timueris cùm diues factus fuerit homo, & cū multiplicata fuerit gloria domus eius: Quia cùm interierit, nō sumet om̄ia, nec descēdet cū eo gloria eius.

Quid

Quid memorem peruagatum illud, quod sacra Geneseos tradit historia? Cū terra esset labij vnius & sermonum eorundem, liberi Noë dixerūt, Faciamus nobis ciuitatē & turrim, cuius culmen pertingat ad cælū, & celebremus nomē nostrum antequam diuidamur in vniuersas terras. Quod vidēs dominus, cōfudit eorum linguam, vt intelligere non posset vnusquisq; vocem proximi sui, & confusum est labiū vniuersæ terræ, & inde dispersit eos Dominus super faciem cūctarum regionū. Confusi sunt atq; dispersi, qui nomen suū celebrare volebāt: vt qui memoriam querebant in terris, eorū memoria duraret in confusione, sicuti diuus Augustinus animaduertit, libro de mirabilibus sacræ scripturæ. cap. 9.

Ex beato Chrystomo.

Cap. 13.

Vndem locum enarrans diuus Chrystomus inquit, Faciam⁹ nobis ipsis nomen, celebremus nomen nostrū. Vidisti radicem mali?

mali: vt perpetuam memoriā consequamur, vt nostri perpetuò memores sint posteri, vt gloriā nostram operemur, vt posteritati perpetuum nomen relinquamus. Sūt multi etiam hodie qui illos imitantur, & talibus operibus celebrari volunt. Alij splendidas domos ædificāt, & lauacra, & portus, & deambulacra: quorum si aliquem rogaues, quare ita laboret, tam miser sit, tantosq; pecuniarum faciat sumptus, eosq; inutiles: nihil aliud audies quàm hæc verba: vt immortalē seruet memoriā, & audiat, quòd illius est hæc domus, hic ager. Sed hoc non est tam laudem, quàm crimen sibi parare. Nam statim ad hæc subiungentur plurimarum contumeliarū verba. Domus hæc huius est, huius auari, huius rapacis, huius viduarum & orphanorum spoliatoris, & cætera. Et explicans idem diuus verba illa, & cōfundamus illorum linguas, vt ne audiat vnusquisq; vocem proximi sui: addit, Pœna hac quasi pœpetua nota sigillabo illos, quæ eos omni seculo comitabitur, neque huius vllò tempore obliuiscatur: nam quia abusi sunt

sunt vocis vnitate, ideo vocis diuersitate castigare volo. Sic igitur quod grauitur hi peccauerint, ex linguarum varietate protinus sunt experti. Et confundamus, inquit, linguas eorum, ut non audiat vnusquisque vocem proximi sui. Ut sicut linguarum vnitatis cohabitationem fecit, ita linguarum diuersitas dispergat. Nam quibus non est idem sermo & lingua, quomodo cohabitare possunt?

Non esse perpetua primogenita. Cap. 14.

Nihil est in rebus humanis perpetuum, nihil quod in iisdem subsistat. Nam ut in republica Platonis ait Socrates, cuius & Ari-

Lib. 7. c. vi
ti.

stoteles in politicis meminit, sic natura comparatum est, ut nihil perpetuo maneat, sed in ambitu temporis omnia motu quodam orbiculari mutetur. Et Origenes alicubi inquit: Nihil in terra firmum, nil stabile, nihil tutum. Omnia infirma, omnia caduca, omnia temporalia. Vita pertransit, iuuentus senescit,

Homil. 4.
indiuersos

scit, honor aufertur, diuitiae fugiunt, ac diuertentes ab alio, ad alium transeunt, meretricio more amorem fingentes, & nulli fidem seruantes. Et Gregorius Nazanzenus, *Orat. 16.* Nihil in rebus humanis stabile est, sed circulus quidam res nostras circum rotat, aliasque aliter fert mutationes, saepius in die vno, non nunquam etiam in hora. Et Plato in Philebo, In his quae nullam prorsus stabilitatem habent, quo pacto nos stabile quicquam assequemur? Quid autem esse potest stabile inter homines & immobile, ut nullam patiantur mutationem, cum omnis noster status sub perpetuo motu consistat?

Auth. de
no aliena.
s. vt aut.

Non esse perpetuitatem in posteris. Cap. 15.

Ed quia haec nimis generalia sunt, ad propositum deueniamus. Nunquid memoria hominum perpetua erit in posteris? Minimè omnium. Et si enim Callistratus dicat, idcirco filios filiasve concipimus atque ædimus, ut ex eorum

1. Libero-
ru. de ver.
signifi.

eorum prole diuturnitatis nobis memoriã
in æuam relinquamus: nec is est matrimo-
niorum scopus, nec perpetuitatem quispiã
eo modo cõsecutus est, nec diuturnitatem
quidem. Breui etenim tempore moriuntur
filij, & nati natorũ, & qui nascuntur ab illis.
Nam vt canit Homerus, Iliados sexto,
Per simile est folijs hominum genus omne caducis.

Nihil est sub sole perpetuum, nihil non
caducum & occiduũ. Fallitur quisquis pu-
tat, numerosa nepotũ turba, successiua pro-
le æternitatem gigni. Nullus Fabiã, nullus
Portiã, nullus Cornelię gentis, nec quisquã
veterum superest illustrium. Vbi sunt Prin-
cipes gentium, & qui dominãtur super be-
stias, quę sunt super terram? Qui in auibus
cæli ludunt, qui argentum thesaurizant, &
aurum, in quo confidunt homines, & non
est finis acquisitionis eorum? Exterminati
sunt, & ad inferos descenderunt, & alij lo-
co eorum exsurrexerunt.

Nobilitatem ciuilem esse mor-
talem. Cap. 16.

Generis

Eneris quoq; nobilitas mortalis
est, nec imperpetuũ permanet:
nullum enim vestigium appa-
ret prisca nobilitatis. Nec mirũ
id, nam omne quod ortũ est mortalitas con-
sequitur. Sic natura comparatum est, vt ni-
hil in sit rebus humanis constans & perpe-
tuum: sed omnia sint infirma & imbecilla. Ita vt vel fortunę telis in medio cursu ob-
ruantur, vel certè senio cõfecta, tandem in-
teritu cõsumantur. Regna, imperia, hono-
res, nobilitas, diuitiã, opes, eaq; quę sunt ijs
cõtraria, in casu sita vt inquit Cicero, tem-
poribus gubernãtur. Ingentes opes sæpe
vna dies abstulit, multi honoratissimi an-
tea, versis rerum vicibus, in cõtemptum ve-
nerũt cum ignominia. Iniquitas quã plu-
rimos honoris possessione deiecit, & igno-
miniam ac dedecus posteris eorũ peperit.
Innumerabiles nimirum claris familijs or-
ti, scelere & iniquitate, nobilitatem ciui-
lem, maiorum virtutẽ partam, sibi ipsis de-
traxerũt, & vniuersę posteritati tenebras
offuderunt.

Offo. lib. 2.
de noui. ci
ui.

1. Off.

Philo. lib.
de Ioseph.

H Claras

De primogenitis Claras familias interire

Cap. 17.

Vid autem mirum, si nobilitas
extinguatur, cum familiae ipsae
clarissimae prorsus sint interitu-
rae? Ecquod modò vestigium in-
tueri possumus antiquarum familiarum?
Omnes Iulij, Fabij, Metelli, Scipiones, vnà
cū fortuna populi Romani ita sepulti sunt,
vt si aliquis existat, qui se ab illis ortum asse-
uerat, perinde irridet, ac si Pythagoræ som-
nium defendat. Vbi est illa Ptolemæorum
familia, cuius splendor (vt ait Philo) per sin-
gulos successores ad extremos terræ maris-
que terminos emicuit? Vna dies aliū de fa-
stigio detrahit, & alium tollit in altū, cum
nihil in eodem statu apud nos perpetuò
maneat, sed cuncta varijs omnifarijsque
mutentur vicissitudinibus. An non ex ple-
beis principes, plebei fiunt ex principibus:
pauperes è diuitibus, è pauperibus locuple-
tissimi: honorati è contemptis, ex obscuris
clarissimi, mutatione pulcherrima? Hæc

est via.

Hierony-
Olo.

Philo. lib.
de somnijs

est via rerum humanarum accliuus decli-
uisque, incertis obnoxia casibus, quorum
inæquabilitatem ipsum tempus, veritatis
amicissimum, non obscuris argumentis in-
dicat.

De ædificijs. Cap. 18.

De ædificiorum vanitate sapien-
tissimus ille Salomō inquit, Ma- Eccles. c. 2.
gnificaui opera mea, & ædifica-
ui mihi domos, & supergressus
sum operibus omnes, qui ante me fuerunt
in Hierusalem. Cumq; me conuertissem ad
vniuersa opera, quæ fecerant manus meæ,
vidi in omnibus vanitatē, & afflictionē ani-
mi, & nihil permanere sub sole. Plurima in
eandem sententiam tradit Chrysostrōmus, In Matth. ho. 7o.
quorum aliqua breuiter memorabo: non
vt in castris, sed vt in abundante tranqui-
litate ciuitate viuimus. Quis enim vn-
quam in exercitu domus fundamenta iecit?
Quis ædes ædificat, cum inde paulò
post decessurus sit? Cur igitur magnificas

H 2 ædes

Ho. 7. de
pœnit.In Gen.
ho. 30.

ædes struis o homo? Cur mœnia cõdis? Nemo in casura vrbe ædificat. Nequaquam ergo in hoc ædificemus mûdo, cadet enim paulò pòst. Quid in arena ædificamus? Et cetera. Idẽ diuus alibi, Lapidibus ædificasse, nõ solum nil nobis proderit, sed nos continuo & clara voce infamabit. Et nos hinc abimus deferẽtes peccata, vnde hæc parta, & ædificia hie relinquimus: quin nec frigidam & inutilem memoriam cõsequimur, sed nomẽ statim trãsit ad alterum. Etenim sic res habent, vt ab hoc ad alium trãseant, & ab illo iterum in alium. Et hodie quidem domus dicebatur huius, cras vel alio die & mox dicitur alterius. Prætereo alia, quæ idẽ Chrysofomus in priorem Pauli epistolam ad Timotheum scripsit, homilia. 15.

Aedificia omnia esse caduca.

Cap. 19.

Infra lunam nihil est, nisi mortale & caducũ: itaq; ædificia perpetua esse non possunt. Cuius meus. Seneca, li-

ca, libro de vitæ breuitate, inquit: Quidã disponunt etiam illa, quæ vltra vitam sunt: moles magnas sepulchrorum, & operum publicorum dedicationes: sed ea omnia caduca sunt. Quid enim immortale manus mortales fecerint? Septẽ illa miracula, et si quattris multò mirabilia, sequentium annorum extruxit ambitio, aliquando solo æquata visentur: ita est, nihil perpetuum, pauca diuturna sunt. Et Dionysius Halicarnasensis, libro quarto antiquitatum Romanarum, Priscorum regum monumenta, & Assyricæ mulieris muros Babylonicos, & Ægyptiorum regum Pyramides, & si qua alia extat principis alicuius diuitiarum & operarum multitudinis ostentatio, parua ea sunt omnia, temporaria, nulla que admiratione digna, non ad vitæ utilitates inuenta, sed tantum ad conditorum foelicitatis prædicationem, & oculorũ illecebras. Multa præterea in eandem sententiam eleganter Poëtæ concinunt. Lucretius,

*Deniq; non lapides quoq; vinci cernis ab æuo,
Non altas turres ruere, & putrescere saxa?*

H 3

Non de-

118 De primogenitis

Non delubra Deum simulachraq; fessa fatisci?

Cornelius Gallus.

Ipsa etiam veniens consumet saxa vetustas:

Et nullum est, quod non tempore cedat opus.

Propertius.

Nam neq; pyramidum sumptus ad sidera ducti,

Nec Iouis Elæi cælum imitata domus,

Nec mausolei diues fortuna sepulchri,

Mortis ab extrema conditione vacat:

Aut illis flamma, aut imber subducit honores,

Annorum aut iclu pondera victa ruent.

Ovidius.

Tempus edax rerum, tuq; inuidiosa vetustas,

Omnia destruitis, vitataq; dentibus æui.

Paulatim lenta consumitis omnia morte.

Ausonius,

Miramur perisse homines, monumenta fatiscunt,

Mors etiam saxis, nominibusq; venit.

Olympius Nemesianus,

Omnia tempus alit, tempus rapit, vsus in arcto est.

Ad inimicos nonnunquam
primogenita transeunt.

Cap. 20.

Non

Hispaniæ. Lib. 4. 119

Non solum intereunt primogenitorum bona, sed ad alienos & inimicos sæpe trāsire solent. Etenim,

vt diuus Chrysoftomus inquit, quādoque Homil. 7. de poenitentia. alienis ipsa peruenit cum domo hæreditas,

non modò nobis præmorientibus, sed etiā viuentibus: horum exempla in vrbibus plura videntur. Possem & eorum fortasse aliquot vel nominatim exprimere, prolixiorēq; narrationem facere, multasque domos vobis ostendere, quæ proprios hostes

susceperunt eorū, qui in his laborauerunt: non domus modò, sed & mancipia atque

vniverſa sæpe hæreditas ad inimicos deuoluitur: eiusmodi enim humana sunt bona.

Et ne quis putet hæc eadē primogenitis euenire non posse: statim ostendam, ea bona

confiscari, vsucapi, & alienari, atque alijs quoque modis dissipari ac dilabi: vt perspicuū sit, quàm facile ad alienissimos & inimicissimos primogenitorū bona transire

queant.

De publicatione. Cap. 21.

H 4

Primo

Primogenita omnia publicari possunt propter atrociam quædam & horrenda crimina, qualia sunt, hæresis, læsæ Maiestatis, & propter nefandum illud contra naturam. Et si enim priuilegio regis ob alia crimina non confiscantur, semper tamen supra scripta excipiuntur. Quod idem locum habet, cum primogenita fiunt legis permissu, ex tertia & quinta bonorum parte. Nam etsi lex sit generalis & nihil excipere videatur: in generali tamen concessu, non veniunt ea, quæ quis non esset in specie verisimiliter concessurus. Nec ius confiscandi, cum sit regale, priuatorum dispositione auferri potest: nec regia lex id permittit. Et quia in Catholicis institutionibus de hac re multis verbis disputauimus, pluribus nunc opus non est, illinc enim assumi possunt, quæ ad hunc locum pertinebunt.

Reg. 8 r. lib. 6.

Ca. 1. quæ sint regal.

De vsucapione.

Cap. 22.

Bona

Bona etiam primogenitorum, titulo & bona fide plusquam statuto tempore possessa, vsucapi possunt. Quod multis argumentis comprobatum, communi iuris peritorum sententia receptum est. Sed id minime mirum cuiquam videri debet, quando quidem ecclesiarum bona, quæ vix vnquam alienari queunt, quin etiam bona ipsa Romanæ ecclesiæ, quæ caput & mater est omnium ecclesiarum, vsucapione acquiruntur, & ad vsus profanos transeunt.

l. Sticho. d. vsu & vsu fruelega.

In. s. diui.

Auth. vt eccle. Roma.

Dere iudicata.

Cap. 23.

Aextraneos quoque bona primogenitorum pertinere possunt re iudicata, quæ quidem pro veritate accipitur: siue sententia lata sit iudicis imperitia, siue falsis testimonijs, siue quauis alia iusta vel iniusta causa. Tum illud addo, sententiam latam contra possessorem primogenitorum, successore

l. Ingeniu. de sta. homi.

l. Julianus. de con. indeb.

H s r i e o

Cour. II. 99. c. 13. ri eorum nocere, quantum citatus non sit. Atque id quidem communiter est receptum, & eo iure utimur.

De alio modo alienationis.

Cap. 24.

L. Princeps. de legib.

Decreto regis primogenita obligari & alienari possunt. Nam cum eorum alienatio legibus duntaxat regis prohibita sit: relinquitur plane, regem in vinculis ea bona eximere posse, quod frequentissime facit: & id antiquissimum est, ut Iustinianus nouella quadam constitutione nominatim expressit. Qua in re (mea quidem sententia) facilis princeps esse debet, praesertim cum iusta aliqua causa hoc postulare videatur: videlicet, redemptionis captiuorum, dotium filiarum, aut si qua sit generis eiusdem.

159. de re sit. fideicom.

Authent. rex quaz. C. comu. delega.

Vrbes plurimas interijisse.

Cap. 25.

Quid

Videtur autem mirum si primogenita priuatorum hominum facile dilabantur, cum regna palam moriantur & urbes? Multae quidem ciuitates praeter expectationem repente euersae sunt, aliae ab igne, aliae terrae motu, quaedam accessu maris. Vbi nunc Helice? Absorpta est. Vbi Bura? Et haec absorpta est. Duae ciuitates Graecae tanquam nauigantes perierunt. Quot aliae urbes funditus euersae sunt, quae quondam habitatae, nunc abierunt in fabulam, post ingentem foelicitatem repentinis obrutae calamitatibus?

Stobae. ser. de prosperitate.

Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas,
Et pro diuitijs tumulos ostendit aurosum.
Clara fuit Sparta, magis vixere Mycenae
Necnon & Cecropis, necnon Amphionis arces.
Vile solum Sparta est, alta cecidere Mycenae,
Oedipodione quid sunt nisi nomina Thebae?
Quid Pandioniae restant, nisi nomen Athenae?

Omnes quae usquam rerum potiuntur vrbes, ubi fuerint, aliquando quaeretur, & vario exitij genere tollentur. Alias destruentur bella,

Seneca epist. 73. & 92.

bella, alias desidia, paxq; ad inertiam cōuer-
sa consumer, & magis operibus exitiosa res
luxus.

Imperia & regna perire.

Cap. 26.

Philo. lib.
quod De
sit immu-
tabilis.

Ide regionū integrarum & gen-
tium mutationes. Floruit quon-
dam Græcia, sed Macedones ab-
stulerunt ei potentiam: postea
Macedonia viguit opibus, sed diuisa in plu-
res portiones debilitata est, donec omnino
interijt. Ante res Macedonum in clyta fue-
rat Persarum foelicitas, sed vna dies tam in-
genti regno finem attulit. Fuit & Ægypti
olim per ampla magnificaq; potentia, sed
nubis in morem præterijt eius foelicitas.
Quid Æthiopes? quid Carthago in Africa?
quid Pontici reges? quid Europa Asiaque,
& vt cōpendio dicā, totus orbis habitabilis?
nonne more nauis susque deq;ne iactatæ
marinis fluctibus, nunc secundis ventis,
nūc aduersis vtitur? Quis Assyriorum atq;
Persa-

atq; Persarum Imperiū deleuit? Quis Athe-
niensium opes euertit? Quis Macedonum
potentiam excidit? Nihil aliud certè fuit in
causa, quàm natura rerum humanarum,
qua nihil est in terris imbecillius. Etenim si
Cyrus Assyriorū Imperium nō deleuisset,
si Alexāder non fregisset potentiam Persa-
rum, si Romanorum armis Macedones at-
que cūcta Græcia minimè corruisset: tamē
necesse erat, vt omnia ista imperia, vel alio-
rum viribus conciderent, vel ætate conse-
nescentia tandem interirent.

Ofo. lib. 3.
de nobili.
Christia-
na.

Memoriam non esse diutur- nam. Cap. 27.

Nihil igitur est in rebus huma-
nis præter vmbra auramq;
leuissimam: nihil stabile aut
firmum: nō liberi, non poste-
ri, nō ciuilis nobilitas, nō do-
mus, nō vrbes, non regna, nō imperia: quan-
tò minùs hominis priuati memoria? Quæ
nec æterna, nec perpetua esse potest, nec diu-
turna.

turna quidem. Non solum homines ipsos, verum etiam omnes nationes & imperia mors insequitur, omniaque tandem concidunt, & obliuionis tenebris obruuntur. Non est priorum memoria (inquit Ecclesiastes) sed ne eorum quidem, quae postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo. Non erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum: & futura tempora obliuione cuncta pariter operient.

Quae utilitas in posteris.

Cap. 28.

Ingamus tamen posteros nostros nobiles diuitesque; permanentes per mille, bis mille, aut his amplius annos: quid nostra iuuant post facta nepotes?

Quid attinet ad hominem de domo sua post se? Sine nobiles fuerint filij eius, siue ignobiles non intelliget. Fatendum est, ut Augustinus ait, nescire quidem mortuos quid hic agatur. Et sicuti beatus Hieronymus libro primo aduersus Iouinianum inquit,

quit, liberorum causa uxorem ducere, ut vel nomen nostrum non intereat, vel habeamus senectutis praesidia, & certis utamur haeredibus, stolidissimum est. Quid enim ad nos pertinet recedentes e mundo, si nomine nostro alius nominetur? Aut quae senectutis auxilia sunt, enutrire domi, si aut prior te forte moriatur, aut peruersissimis sit moribus, aut certe cum ad maturam aetatem venerit, tarde ei videaris mori? Certior hereditas est, dum viuis bene uti substantia tua: quam tuo labore quaesita in incertos usus relinquere.

DE PRIMOGENITIS Hispaniae Liber

Quintus.

Expedire nobis, omnia sub luna esse caduca. Cap. 1.

DIUINA illa Dei sapientia consulens nobis, providentique constituit, ut nihil infra lunam esset, non caducum, fragile ac vanum.

vanum: scilicet, ne rebus his temporalibus
 nimiū affixi simus. Quod ipsum diuus Chry-
 sostom⁹ copiose ac frequēter admonet: sed
 quædā illius verba nūc retulisse sufficiet. Is
 in epistolam Pauli ad Hebræos, post alia in-
 quit, Multa quippe Deus, vt ambitionē no-
 stram recideret, fecit: & adhuc altissima il-
 la manus quantis nos passionibus circūde-
 dit, vt nostram recideret arrogantiam. In
 maximo te timore cōstituit, & neq; sic hu-
 milia sapis. Propterea celeres mutatiōes exi-
 stunt & ruinae, & neq; sic corripimur. Pro-
 pterea mortes frequētes, & immaturæ, nos
 autē veluti immobiles superbimus. Sic rapi-
 mus aliena & sic ampliora cupimus, velut
 nūquam essemus reddituri rationem. Sic
 ædificamus, tāquam hīc perpetuō perman-
 suri. Et neq; Dei verbum per singulos dies
 nobis insonans, neq; ipsæ res nos corripit.
 Nemo diuina sapit, nemo cōtemnit quæ in
 terra sunt, nemo ad cælum attendit. & cete-
 ra. Quod si his rebus minimē permanenti-
 bus (vt ait Nazanzenus) vsq; adeo dediti &
 affixi sumus, quid putas facturi essemus, si
 prospere-

Homi. 12.
 Idē ad po-
 pulū An-
 tio. ho. 6.
 & 42.

Orat. 16.

prosperitas nostra durabilis esset?

Despicienda esse terrena.

Cap. 2.

Os verò nitimur semper in veti-
 tum cupimusq; negata, & ipsi
 nobis permāsura promittimus
 bona fortunæ: & foelicitatem,
 cuius ex omnibus rebus humanis velocissi-
 ma est leuitas, habituram in aliquos pon-
 dus ac moram credimus. Et perpetua sibi
 omnia promittentibus in mentem non ve-
 nit, id ipsum supra quod stamus, stabile non
 esse. Non habemus hīc ciuitatem permanē-
 tem, sed futuram inquirimus. Ex ipsa vita
 discedimus tanquam ex hospicio. Non tan-
 quam ex domo: commorandi enim natu-
 ra diuersorium, non habitandi dedit. Væ
 (inquit Esaias) qui coniungitis domum ad
 domum, & agrum agro copulatis vsque ad
 terminum loci: nunquid habitabitis vos so-
 li in medio terræ? Et beatus Chrysostronus
 libro primo de compūctione cordis, Quid
 de man-

Seneca li.
 6. natura-

Hebr. vii.

Cicero. in
 latio.

Cap. 5.

de mandato illo dicam, quo iubemur, non thesaurizare super terram? Quod forte quidem faciunt pauci; ceteri verò quasi e contrario audierint præceptum, & quasi dictum sit ad eos, thesaurizate vobis omni modo super terram: ita relinquentes cælum adhaeserunt terræ, & insaniunt erga pecunias congregandas. Et in epistolam Pauli ad Philippenses, enarrans verba illa, quorū finis est perditio, quorum Deus vëter est, & gloria in dedecore ipsorū, qui terrestria curat. Qui inam sunt illi, qui terrestria, inquit, curant. *Edificamus domos, vbi? In terra inquit.* Possideamus agros, in terra rursus. Acquiramus principatum, iterū in terra. Potiamur gloria, in terra quoq;. Diuitijs affluamus, omnia in terra. Isti, inquit, sunt, quorū Deus vëter est. Qui enim nihil rerū spiritualium curant, sed hic omnia possident, & terrena ista curant, hi proculdubio sunt qui Deum ventrem habent.

De veris diuitijs.

Cap. 3.

Ex qui-

EX quibus omnibus, alijsq; multis perspicuum est, quàm lubrica sint primogenita ista. Si quis verò & sibi & liberis suis rectius consulere velit, ego illi viam monstrabo, qua diuitias, nobilitatem, & memoriã æternam iustissimè consequatur. Atque ea quidem, vt in pauca conferã, via virtutis & via mandatorum diuinorum est. Nam diuitiæ sine virtute, vt Plato in Menexeno inquit, splendorem afferunt nullū, quinimo ignauiam & vitia patefaciunt. Quamobrem filij virtutis potius quàm diuitiarum hæredes sunt relinquendi. Hæ nanque casu quidem vel leuissimo dilabuntur: illa verò immortalis, constans, æternaque permanet. Et beatus Chrysostomus sanctissimè monet, vt ne operam nostram in colligendas opes collocemus, quas relinquamus filijs: sed doceamus eos virtutem, & benedictionem Dei illis imprecemur. Istæ enim istæ maximæ sunt facultates, istæ sunt ineffabiles diuitiæ, quæ non absumuntur, quæ quotidie substantiam nostram au-

I 2 gent.

In Gen. ho
mil. 60.

gent. Omnes igitur filios nostros doceamus, vt virtutem rebus omnibus præferant, nihilique faciant pecuniarum abundantiam.

Laborandum, vt probi sint filij.

Cap. 4.

E autem vnus filiorum satur sit, cæteri verò esuriant, sed pariter sint omnes locupletes: curare parentes debent, vt filij omnes æqualiter virtute sint præditi. Hæc enim est dos magna parentum, tametsi non multis admodum opibus abundant filij.

Psal. 36.

Melius enim est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Ne iucunderis

Cap. 16.

(inquit Ecclesiasticus) in filiis impijs, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis. Melior est enim vnus timens Deum, quam mille filij impij. Et

Homil. 7.

li ad Romanos, Nō huc spectemus, quomodo liberos diuites relinquamus, sed quomodo re-

do re-

do relinquamus virtute cōspicuos. Si enim coeperint diuitijs sibi relictis inniti, nullius præterea rei curam admittent, vt qui iam habeant vnde morū suorum malitiā adumbrent: si verò se omni diuitiarum solatio nudos cognouerint, omnia tētabūt, quatenus ipsa virtute paupertati suæ plurimum præsidij acquirant. Etenim vt quidam recte ait, paupertas est, virtus per se docta.

Recta educatione virtutem adquiri.

Cap. 5.

Ducatio solet mores efficere, nec vlla re magis virtus acquiri potest. Nam vt Soerates apud Platonem inquit, puerorum na-

tura conuenientem nacta disciplinam, semper proficiendo ad omnem peruenit virtutem: enutrita autem si fuerit peruersè, ad cōtraria facile dilabitur. Et Isocrates in Areopagitico, Plerosq; ijs moribus & institutis similes euadere necesse est, quibus singuli educati fuerint. Diotogenes quoque libro

6. De rep. & 6. de legib.

de sanctitate ait, fundamentum esse totius reipublicæ adolescentium educationem. Haud enim vnquam vites vtilem fructum protulerint, quæ non bene sunt excultæ: nec vnquam pulchri fiunt equi, pullorum educatione neglecta. Verum de vitibus quidem quo pacto, putari & curari debeat, studium est hominibus: ingeniorum verò humanorum cultus negligitur, & temerè tractatur. Quauis vitis & vinum non regant ciuitates, sed homo & hominis animus. Erudiendi sunt igitur filij summa cum diligentia, vt timorem Dei doceantur ac discant contemnere ventrem, & abstineant, à superfluis sumptibus, & pij sint in parentes, vt ipsis præmiorum ingen-tes adijciant cumulos, & omnia in Dei gloriam & eorum salutem fiant.

Chryf. in
epi. ad Ti
mo. ho. 9.
& ad Tit.
ho. 2. & in
Matt. ho.
60.

De abufu educationis filio- rum. Cap. 6.

Iure

TVre igitur ac merito antiquus ille Crates exclamare solebat: quorsum ruitis homines, qui omne in cõparandis pecunijs vestrum studiũ facitis: filiorum verò, quibus eas relinquitis nullam sanè curam suscipitis? Quod etiam Socrates crebris sermonibus vsurpabat, vt Plato in Clitiphone author est. Xenophon quoque in epistola ad Critonem, inquit: Scias Socratem frequenter ad nos dixisse, quòd illi, qui filijs de multis opibus prospiciunt, vt autem boni atque egregij euadant, negligunt: simile quid agat equos alètibus, quos belli disciplinam nõ docent, multũ verò pabuli exhibet. Sic enim equos habituri sunt pinguiore, sed rerũ quas præstare oportet, imperitos. Eodẽ modo peccare illos, qui filijs multos agros cõparant, ipsos verò negligunt. Maior nobis possessionum cura est, quàm eorum, quorum gratia illæ comparantur. Quod, sicuti Chrylostomus inquit, absurdissimũ profectò atq; stolidissimum est. Nam filijs non rectè institutis præstat pauperes esse, quàm diuites. Paupertas

enim vel inuitos coereat, atq; intra virtutis limites continet; pes verò ne volentes quidem pudicè ac tēperanter viuere sinunt.

Contra patres negligentes.

Cap. 7.

Cap. 3.

Emperante oculos debet esse parentibus. exēplum illud Heli, cuius in primo Regno- rum libro, his verbis mentio facta est: Dixit Dominus ad Samuelem, Ecce ego facio verbū in Israël, quod quicunq; audierit, tinnient ambæ aures eius. Inde illa suscitabo aduersum Heli omnia, quæ locutus sum super domū eius; incipiam & cōplebo. Prædixi enim ei, quod iudicaturus essem domū eius in æternum, propter iniquitatem eius: eò quod nouerat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos. Idcirco iuravi domui Heli, quod nō expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vsque in æternum. Audite hæc patres (inquit Chrysostronus) vestrosque filios

In. 1 ad Tim. ho. 9.

lios in disciplina & correptione domini erudite summa cum diligentia. Nā qui hæc neglexerint, grauissimis afficientur cruciati- bus. Nepe enim & Heli ppter filios periit. Illos quippe cum acrius coercere debuisset, verbis tandem lenibus monuit. Quocirca dum illis molestus esse seuera increpatione recusat, & illos & se ipsum vnā perdidit.

In eandem sententiam plura.

Cap. 8.

Mnia quæ deliquerint filij, vt Origenes, libro primo in Iob, inquit, de parentibus eorū requiruntur, qui nō erudierunt, neq; corripuerunt eos. Et Beatus Chrysostronus libro tertio aduersus vituperatores vite monastica: Et si vitam nostrā omnem summa cum diligentia & cura disponamus, extrema animaduersione puniemur, si liberorū salutem neglexerimus. Et post aliqua contra patres negligētes: Hos ego patres parricidis ipsi immantiores sceleratores q̄ dix-

I s rim:

rim: illi enim corpus ab anima disseparant: isti & animam & corpus æternis ignibus tradunt. Atq; is quidem qui corpore occiditur, necessario naturali lege etiam si necatus non fuisset, moreretur: hic verò sempiternam mortem vitare potuisset, nisi hanc illi consciuisset paterna negligentia.

De diuitijs filiorum optimis.

Cap. 9.

Quòd si filij rectè educati fuerint, erunt illi quidem locupletissimi, id est omni virtutum genere præditi. Atq; ea filijs erit opulentissima hæreditas & beatissima. Qua non modò primogenitus, sed & cæteri omnes filij æqualiter erunt ditissimi. Nec fluxa & caduca hæc diuitiarum possessio est, sed constans fixa & æterna. Nec enim virtus interit vnquam, sed etiam morte peremptis lucet. Nam, vt Sophocles inquit, virtutis sola constans perpetuaq; est possessio. Et Euripides, Pueros probè instituite, non est enim virtute vlla possessio pretio-

pretiosior. Rectè itaq; Plato scripsit in Theæge, Non video vbi maiore diligentia opus sit, si modò quis mentem habeat, quam vt filium optimum reddat. Nam id officium est verè paternum. Etenim qui matrimonio iuncti sunt, ijs scopus & institutum esse debet, liberorum procreatio: finis autem vt boni sint liberi, vt Clemens Alexandrinus tradit, libro secundo Pædagogici. capite decimo.

De vera nobilitate.

Cap. 10.

Ilij autem virtutibus ornati, non solum locupletes sunt diuitijs optimis, sed vera quoq; nobilitate nobiles: nobilitas enim sola est atq; vnica, virtus. Bonus vir (inquit Euripides) mihi nobilis videtur. Qui verò non iustus est, licet à patre meliore, quàm Iupiter sit, genus deducat, ignobilis mihi cæletur. Et idem alibi, Fortes natura & iustos, quauis è seruis natos, nobiliores esse dico, quàm inani gloria tumidos. Et alius, Tutissima generis laus est, virum collaudare, qui

qui iustus fuerit, & moribus optimus, ac eūdem vocare nobilem. Et Phalaris in epistola ad Axiochum, Ego præter virtutē nullam agnosco nobilitatem: reliqua verò cuncta fortunā æstimo. Et Philo libro de nobilitate, Nobiles dicendi sunt soli prudētes & iusti, etiā si de vernis aut emptitijs nati sint. Et Seneca libro de moribus, Nobilitas animi est, generositas sensus. Nobilitas corporis generosus animus. Et beatus Hieronymus in epistola ad Celatiā, Sola apud Deū libertas est, non seruire peccatis, summa apud Deum nobilitas est, clarū esse virtutibus.

Inanem esse nobilitatem sine
virtute. Cap. 11.

Cap. 7.

Alomon ille sapientissimus, in libro Sapientiæ inquit, Sum quidem & ego mortalis homo similis omnibus, & ex genere terreno illius, qui primus factus est. Vnus introitus est omnibus ad vitā, & similis exitus. Ac si diceret, æqualis sum cæteris, quantum nobilissimus sim.

Et

Et Euripides in Alexandro, Superflua est oratio, si mortalem nobilitatem laudaueris. Olim enim cū primū nati sumus, & mater tellus homines formauit, omnibus conformilem largita est faciē: peculiare nihil habemus, sed vna generis eademq; origo nobiles atq; ignobiles produxit: tēpus autem legibus arbitrarijs nobilitatē efficit magis gloriosam. Et Menāder in Cnidia, Nullum opinor esse generis discrimen: sed si rectē consideraueris, in genus idem qui bonus: malus autem impurius est. Et Seneca, Omnes si ad originem primam reuocantur, à dijs sunt: nullius nō origo vltra memoriam iacet. Plato ait, neminem regem non ex seruis esse oriundū: neminem non seruum ex regibus. Omnia ista longa varietas miscuit, & rursum deorsumq; fortuna versauit. Et Ioānes Chrysostomus, Dic quæso, quid genus est? Nihil aliud certē, q̄ verbi sonitus ab omni re destitutus: quod in extremo illo die probē scietis. Et Boëtius libro tertio,

Omne hominum genus in terris simile surgit ab ortu. Metro. 6.
Vnus enim rerum pater est, vnus cuncta ministrat.

Hic

*Hic clausit membris animos celsa sede petitos.
Mortales igitur cunctos edit nobile germen.
Quid genus & proanos strepitis? si primordia vestra,
Autoremq; Deum spectes, nullus degener extat:
Ni vitijs peiora fouens proprium deserat ortum.*

De nobilitate Christiana.

Cap. 12.

Christianam verò nobilitatem, non ex moralibus tantum, sed ex Theologicis etiam virtutibus in primis constat. Vt enim diuus Chryso-
mus ait, nobilitas nostra ex fide est: non ex fide illa quidem, quam huius temporis hæretici fingunt, ad tuam ipsorum perditionem. Sed ex fide, quæ per charitatem operatur, quam & apostoli tradiderunt, & catholica Christi ecclesia docuit, docet, & in finem usque seculi docebit semper. Impij autem qui circumferuntur omni vento doctrinæ, & Spiritui sancto & Catholicæ ecclesiæ aduersantur: quanuis longo censeantur ordine, quanuis regius illis sit maternus pa-
ternus-

In episto.
ad Ro. ser.
14.

Iacobi. 2.

Cap. Infam.
6. q.
1.

ternusque sanguis, abominabiles tamen, vi-
les & infames erunt.

ca. Alleni.
2. q. 7.

De filijs beatis.

Cap. 13.

Idisti quomodo filios tuos & di-
uites & verè nobiles efficere pos-
sis? Vis vt beati sint & benedicti?
Sis tu quoq; iustus & rectus. Nā

vt sapiens ait, iustus qui ambulat in simplici-
tate sua, beatos post se filios derelinquet. Et
propheta regius, generatio, inquit, rectorū
benedicetur. Nec ideò minùs beati erunt
filij, si non admodum multis diuitijs affluat:
melior enim est pauper qui ambulat in sim-
plicitate sua, quam diues torquens labia sua.
Adde quòd

Prouerb.
20.

Psal. 111.

Prouerb. 19

*Viuatur exiguo melius, natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
Hæc si nota forent frueremur simplici cultu.
Quòd si quis vera vitam ratione gubernat,
Diuitiæ grandes homini sunt, viuere parce.*

Claudii. II.
1.

Lucret. li.
5.

Quid est igitur, quod rara & pretiosa po-
tius

tius expetuntur, quàm quæ parabilia sunt, & vilis pretij? Musonius respondit, quoniã honesta bonaq; ignorantur, & pro veritate opinio apud stultos locum habet: sicut insani quoq; alba frequenter existimant esse nigra: stultitia verò insanix cognata est.

De nomine perpetuo.

Cap. 14.

Quod si nomē tuum perpetuum fore desideras: in terra tua ne voces illud. Quid enim tua refert, Nassonomineris an Capito? Sed illud cura atq; labora, vt per bona opera certam facias vocationē tuā, vt non delearis de libro vitę, sed beatis illis discipulis annumerari valeas: quib⁹ Christus ipse Deus noster dixit, Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete autē quod nomina vestra scripta sunt in cælis.

De ar-

De armis. Cap. 15.

Ne tibi desint arma, quibus hostes vincere, atque memoriam æternam consequi possis: ea tibi Paulus apostolus indicat, in epistola ad Ephesios dicēs: State succincti lumbos vestros in veritate, & induiti lorica munitiæ, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Et in ea epistola, quæ prior est ad Thessalonicenses, idem apostolus inquit, Nos autem qui Dei sumus, sobrii simus, induiti lorica munitiæ fidei & charitatis, & galeam, spem salutis: Hæc sunt armorum insignia Catholici viri, nil ea curantis, quæ ciuis meus Seneca libro tertio de beneficijs, vanitatis arguit, dicens: Qui imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suæ longo ordine, ac multis stemmatum illigata flexuris, in parte prima ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. Nusquam omnium parens mundus

Cap. 6.

Cap. 5.

K dus

dus est, siue per splendidos, siue per sordidos gradus, ad hunc prima cuiusque origo perducitur. Sunt tamen, qui his atque id genus alijs, insipientiae suae relinquunt hominibus memoriam.

Sapient. Io.

De aedificijs aeternis.

Cap. 16.

In Ioã. ho
mil. 55.

In hac vita (inquit Chrystomus) ut splendidas nobis domos & salubres comparemus, magnam pecuniarum vim aedificando anxij consumimus: considera qui nobis subeundi sint labores, ut clarissimam nobis in caelis domum aedificemus, ubi lux est ineffabilis. Hic enim & pugnae & contentiones de parietibus & stillicidijs, illic minimè. Nulla inuidia, nullus liuor, nulla de luminibus contentio. Et haec sine dubio relinquenda, illa perpetuo permansura est. Haec pauper sibi comparare non potest, illam diobus potest obolis quibus emere, ut vidua illa. Paruo labore

bore illam & exiguuo sumptu aedificare poteris. Eius opifex & autor Deus est, sed manus pauperum eam aedificant. Haec optima aedificatio, summa sapientia, sicut quam hic facimus summa dementia: quando quidem paulo post, eam relicturus es. Sed filijs relinqua, inquis, at illi paulo post, te etiam sequentur, nonnunquamque praecedent, itidem & eorum posteris: quod etiam te anxium reddet, cum haeredes tuos non diutius possessuros videas. Illic autem nulla huiusmodi suspicio, sed immutabilis & tibi & filijs & nepotibus manet possessio, si eandem virtutem imitabuntur.

De tabernaculis iustorum.

Cap. 17.

Cimus (inquit Paulus apostolus) quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod aedificationem ex Deo habeamus, domum non manufactam, sed aeternam in caelis. In domo illa mansiones multae

multæ sunt, & tabernacula sanctorum solida, atq; in sanctis illis exultatio, gaudium, & lætitia. Vox enim exultationis in tabernaculis iustorum. *Psal. 117.* Aeterna sunt tabernacula illa finem non habentia: non tempore cadunt, non possessores mutant, sed permanent continuò in vigore. In hanc structuram pecuniam nostram impendamus. Nò architectorum sanè, aut operariorum magna nobis fuerit cura: pauperum manus domos huiusmodi construunt, claudi, esurientes illas ædificant. Nemireris, quoniam quidem hi & regnum nobis propinant, fiduciamq; nobis ad Deum tribuunt. Nam eleemosyna ipsa artifex est, optimaque illorum propugnatrix & tutela, qui exerçent eam: etenim Deo amica est, & cominus sibi semper alsistit. Quos amauerit, his facillimè gratiam impetrauerit. Huic multa cum facultate cælorum aperiuntur portæ.

De æterna memoria.

Cap. 18.

Ad ex-

Dextremum, si memoriã eternam desideras, & vt semè tuum potens in terra sit: tu iustus in primis esto. Vt enim Salomon inquit, memoria iusti cū laudibus, & nomen impiorū putrescet. Et pater eius David, In memoria æterna erit iustus, potens in terra erit semè eius. Et beatus ille Chrysofomus, Si æternã memoriã amas, ego tibi viam monstrabo, qua poteris semper celebrari, dabitque tibi fiduciam in futuro seculo. Hoc pacto igit poteris & cõmemorari, & celebrari quotidie, encomijsq; euehi etiã post hãc vitã: si pecunias in manus inopum dispenses. Hęc memoria immortalis, hęc memoria sarcinã peccatorū alleuat, hęc multã tibi fiduciam apud Deū cõciliat. Cogita obsecro & hæc verba, quæ singuli dicturi sunt: hūc misericordè & benignū, hunc mansuetū, hūc suauè, hunc tam largū dispensatorē. Disperfit enim, inquit, dedit pauperibus: sed audi quod sequitur: iustitia eius manet in seculū. Vno die diuitias disperfit, & iustitia ei⁹ manet in seculum, & memoriã fecit immortalē.

K 3 lem.

lem. Vidisti memoriã, quæ se in omne seculum extēdit? Vidisti memoriã magnis & ineffabilibus plenã bonis? Tali edificio nostri memoriã relinquere studeamus.

Epilogus & conclusio.

Cap. 19.

DE origine & causis, de cõtrouersijs, abusu, inconstantia & mutabilitate primogenitorũ, breuiter strictimq; disserui. Dixi præterea, quæ sint optimæ diuitiæ, vera nobilitas, foelix & æterna memoria. Atq; ea quidem omnia qui consequi velit, is vt in studiũ virtutũ incũbat, easq; ardēter amplectatur necesse est. Quid enim aliud est in vita cõstans, excelsum atq; magnificũ? Vt enim quidã eleganter scripsit, siue diuitiarũ inconstantia respiciamus, siue honoris & humanæ gloriæ leuitatem, siue quẽdam fucatũ generis & nobilitatis splẽdorem: nihil reperiemus, quod mētem valeat explere, aut animũ voluptate diuturna possit allicere. Omnia nãque sunt angusta, fluxa, mortalia, erroris & inani-

inanitatis plenissima. Angustus est animus (inquit Seneca) quem terrena delectat. Ad illa adducendus est, quæ vbiq; æquè apparent, vbiq; æquè splendent. Et hoc cogitandũ est, ista veris bonis per falsa & prauè credita obstare. Quo longiores porticus expedierint, quo altius turrets sustulerint, quo latius vicos porrexerint, quo depressius æstiuos specus foderint, quo maiori mole fastigia cõtignationum subduxerint, hoc plus erit, quod illis cælũ abscondat. Superest igitur, vt tēporalibus bonis posthabitis, & inanibus curis relictis, illuc animos transferamus, vbi nō vanitas, sed veritas est: vbi omnia firma, fixa, stabilia: vbi senectus non est, neq; transitus: vbi omnia florent, omnia vigent: vbi nihil vetustate senioq; conficitur: ac Deum deniq; diligamus toto cordis affectu, vt sempiternis illis foelicitatibus frui possimus, quas præparauit omnipotens diligentibus se.

Lib. de cõsolatio. ad Albinam.

F I N I S.

xobent

INDEX EORVM,

quæ in his libris conti-
nentur.

B. V. S. V. S. maioratum. lib. 3. cap. 2.

cum sequen. pag. 80.

Ædificiorū vanitas. lib. 4. cap. 18. pa. 115.

Ædificia omnia esse caduca. lib. 4. cap.

19. pag. 116.

Ambigui & obscuri differentia. lib. 2. cap. 7. pag. 35.

Ambiguitas quot modis fiat. lib. 2. cap. 8. pag. 36.

Ambigui interpretatio. lib. 2. cap. 10. cum seq. pag. 39.

Arma Christiani hominis. lib. 5. cap. 15. pag. 145.

Arrogans depingitur. lib. 3. cap. 19. pag. 87.

Avaritiæ malum. lib. 3. cap. 2. pag. 80.

Bona quæ sint vinculis primogenitorum aptiora. lib. 1. cap. 20. pag. 20.

Bona maioratus vsucapi possunt. lib. 4. cap. 22. pag. 121.

Bona maioratus ad quos successores pertineant. lib. 1. ca.

23. cum seq. pag. 22.

Bona perpetuo obligata ad anniversaria sacra maioratus

instar obtinent. lib. 1. cap. 24. pag. 23.

Bona mortalium mortalia sunt. lib. 4. ca. 14. pag. 110.

Bona maioratus confiscatione & re iudicata ad inimicos

transire possunt. lib. 4. cap. 20. pag. 118.

K 5 Casus

Index

Casus omissus relinquitur iuris dispositioni. lib. 2.
cap. 26. pag. 55.
Casus omissus nonnunquam habetur pro expresso. lib. 2.
cap. 27. pag. 56.
Cause propter quas maioratus fieri possunt. lib. 1. ca. 16.
cum seq. pag. 16.
Clausulas litigiosas corrigendas. lib. 2. c. 6. pa. 35.
Clausulas irreligiosas explodendas. lib. 3. c. 12. pag. 37.
Clausulas superfluas vitandas. lib. 1. c. 26. pag. 25.
Clausulas inhumanas corrigendas. lib. 2. c. 5. pa. 34.
Clausula contrarie quomodo interpretande. lib. 2. c. 23.
cum seq. pag. 52.
Communis usus loquendi bonus interpres. li. 2. c. 10. p. 39.
Conditio ferendi nominis interdum remittitur. lib. 3. ca.
10. pag. 75. & 76.
Cōsiliū, ut nō oriantur lites ex clausulis maioratus. lib.
1. cap. 26. pag. 25.

D.

Deus nobis consulens facit, ut omnia sint caduca.
lib. 5. cap. 1. pag. 127.
Deus apponit vitam principum pro meritis subiectorū.
lib. 1. cap. 12. pag. 12.
Diuitie molorum multorū causa. li. 3. c. 18. cū seq. pa. 85.
Diuitie optime que sint. li. 5. ca. 3. & 9. pa. 131. & 138.
Dōminium verum Dei est. lib. 4. c. 4. pa. 98.
Domus perpetua quomodo edificanda. lib. 5. cap. 16. cum
seq.

Index.

seq. pag. 146.

E.

EDucatio mores facit. lib. 5. ca. 5. pag. 133.
Educationis abusus dānatum. lib. 5. cap. 6. pa. 135.
Educatio praua filios & parētes perdit. li. 5. c. 7. pa. 136.

seq. pag. 136.

Fœminæ succedunt in regnam. li. 1. c. 8. pag. 7.
Fœminæ maiori præfertur frater eius minor. lib. 1.
cap. 9. pag. 7. & 8.

Filij parentibus similes. lib. 1. c. vi. pag. 9.

Filij rectè educandi. lib. 5. c. 3. cum seq. pag. 137.

Filij virtutes potius quàm diuitiæ relinquendæ. lib. 4.
cap. 9. pag. 104.

Filius maior an sit meliori præferendus. lib. 3. cap. 3. cum
seq. pag. 67.

Fratrum discordiæ vitanda. lib. 3. cap. 6. cum seq. pa. 71.

seq. pag. 71.

Ignobiles ne faciāt maioratus. li. 3. c. 9. pa. 74. et. 75.
Interpretationes vitiose que sint. lib. 2. cap. 28. cum
seq. pag. 58.

Interpretationes obscuri et ambigui. li. 2. c. 10. cū se. p. 39.

seq. pag. 39.

Lex quedam regia laudatur. lib. 1. cap. 29. pag. 28.

seq. pag. 28.

Maioratus quid sit. lib. 1. cap. 1. pag. 1.

Maioratus et primogenita Hispaniæ idē sunt. ibid.

Maioratus an sint ex iure diuino. li. 4. c. 1. cū seq. pa. 94.

Maio-

Index

*Maioratus vocabulo quid comprehendatur. lib. 1. cap. 25.
pag. 24.*

Maioratus origo. lib. 1. cap. 15. pag. 15.

*Maioratus & regni successio eodem ordine fit. lib. 1. cap.
22. cum sequen. pag. 21.*

*Maioratus, cuius origo non apparet, ad quem pertineat.
lib. 1. cap. 24. pag. 23.*

*Maioratus multis modis interire solent. lib. 4. cap. 20. cū
sequentibus. pag. 119.*

*Memoria bonorum virorum conservanda. lib. 1. cap. 18.
cum seq. pag. 17.*

Memoria huius seculi diuturna nō est. li. 4. c. 27. pa. 125.

Memoria aeterna ubi querenda. lib. 5. ca. 18. pa. 149.

Memoria cupiditas. lib. 4. cap. 12. cum seq. pag. 107.

Mortui ne sciunt quid hic agatur. lib. 4. c. vlt. pa. 126.

N.

Nobilitas civilis diuitijs sustentatur. li. 1. c. 17. p. 16.
Nobilitati fauendum. lib. 3. cap. 22. pag. 91.

Nobilitas sine virtute inanis est. ead. ca. cum seq. ibid.

Nobilitas civilis mortalis est. lib. 4. cap. 16. pag. 113.

Nobilitas vera. lib. 5. ca. 10. pag. 139.

Nobilitas Christiana. lib. 5. cap. 12. pag. 142.

Nomen & insignia. lib. 3. cap. 10. pag. 75. & 76.

Nomen aeternum. lib. 5. cap. 14. pag. 144.

O.

Obscuri interpretatio. lib. 2. cap. 7. cum seq. pa. 35.

Officiū primogenitarū. lib. 1. c. vlt. pa. 28. & 29.

Orij

Index

Orij mala. lib. 3. cap. 20. cum seq. pag. 88. & 89.

P.

ParSIMONIA magnum vectigal. lib. 5. cap. 13. pa. 143.

*Pater filius inuitas in monasteria detrudere non de-
bet. lib. 3. cap. 8. pag. 74.*

*Pater ne inequaliter bona sua diuidat. lib. 3. cap. 5.
pag. 69. & 70.*

*Pater quomodo maioratum optimum faciet. lib. 5. ca. 3. cū
seq. pag. 131.*

Præcepta generalia tradenda, nō singularia. li. 2. c. 1. p. 30.

Perpetuitas nō est in terra querenda. lib. 5. c. 2. pa. 129.

Perpetuum nihil sub luna. lib. 4. c. 14. cum seq. pa. 110.

*Primogenita Hebræorum nihil habent cōmune cum nō-
stris. lib. 4. cap. 1. cum seq. pag. 94.*

Primogenitus cur cæteris præferatur. lib. 1. c. 7. pag. 6.

Primogenita possidēs tenetur alere fratres. li. 1. c. 21. p. 21.

Primogeniti cur nō nunquā improbi sint. li. 3. c. 4. pa. 68.

*Primogeniti regnum defendere debent. lib. 1. cap. vlt.
pag. 28. & 29.*

*Primogenitorum bona decreto regis alienari possunt.
lib. 4. cap. 24. pag. 123.*

Q.

Questio scripti & voluntatis. lib. 2. c. 16. cum seq. pa.
44. & 45.

R.

Reges olim eligebantur. lib. 1. c. 2. pag. 1. & 2.

Reges hodie non sunt eligendi. ibi dem.

Reges non

Index

- Reges non sunt sorte creandi. lib. 1. cap. 3. pag. 3.
Regis primogenitus succedit in regnū. lib. 1. c. 7. pa. 6.
Reges quas ob causas errare soleant. lib. 1. c. 13. pag. 12.
Regis consanguineus succedit post decimum gradum.
lib. 1. cap. 10. pag. 9.
Regna intereunt. lib. 4. cap. 26. pa. 124.
Regnum non est diuidendum. lib. 1. cap. 6. pa. 5.
Regni bona non sunt alienanda. lib. 1. c. 14. pag. 13.
Regnum est exemplar maioratus. lib. 1. c. 22. pag. 21.
Rex vnus esse debet. lib. 1. ca. 5. pag. 4.
Reipublicæ interest, vt nobilium primogenita fiāt. lib. 1.
cap. 16. cum seq. pa. 16.
Reipublicæ an expediat, vt fiant plurimi maioratus. lib.
4. cap. 5. pag. 99.
Respublica optima, quæ sit. lib. 4. c. 6. cum seq. pa. 100.
S.
Scripturæ maioratus interpretatio. lib. 2. c. 2. cū seq.
pag. 31.
Sepulchrorum modus. lib. 3. c. 14. pa. 80. & 81.
Solicitudo nimia futurorum culpatur. lib. 3. c. 15. cum seq.
pag. 81. & 82.
Status collectiuis. lib. 2. cap. 23. pag. 54.
Virtus filijs relinquenda. lib. 5. c. 4. cū seq. pag. 132.
Voluntas inepta nō est seruanda. lib. 2. c. 4. pa. 33.
Vrbes interire. lib. 4. cap. 25. pa. 123.

Finis Indicis.

SALMANTICÆ

Apud Ioannem Mariam à Terranoua.

M. D. L X V I.

